EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 6.11.2025.
COM(2025) 667 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

2025. gada ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli

(saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību)

1. IEVADS. SPĒCĪGAS ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBAS VEIDOŠANA

Saskaņā ar Dragi ziņojumu augstas enerģijas izmaksas ir viens no lielākajiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras Eiropa. Lai gan enerģijas cenas ir ievērojami zemākas nekā 2022. gada enerģētiskās krīzes laikā, tās joprojām ir ievērojami augstākas nekā mūsu konkurentiem un būtiski atšķiras dažādās ES dalībvalstīs, un tas joprojām rada bažas daudzām nozarēm un Eiropas iedzīvotājiem. Cenas galvenokārt nosaka fakts, ka Eiropa ir atkarīga no importētajām fosilajām degvielām – importa vērtība **2024. gadā sasniedza gandrīz 375 miljardus EUR**[1] –, un strukturāla neefektivitāte ES elektroenerģijas sistēmas nepilnīgas integrācijas dēļ.

Patiesa enerģētikas savienība, kas balstās uz vietēji ražotas tīras enerģijas ražošanu, kuras pamatā ir spēcīga atjaunīgās enerģijas nozare un efektīva enerģijas izmantošana, ir vitāli svarīga ES drošībai un konkurētspējai, kā arī mūsu klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai. 2024. gadā atjaunīgo energoresursu īpatsvars Eiropas elektroenerģijas struktūrā sasniedza jau 47 %, un energoefektivitātes pasākumi ir palīdzējuši enerģijas rēķinos **ietaupīt aptuveni 120 miljardus EUR**, bruģējot ceļu uz enerģētisko neatkarību.

2025. gada sākumā Komisija nāca klajā ar **tīras rūpniecības kursu**, kurā izklāstītas darbības, kuru mērķis ir pazemināt enerģijas cenas un radīt kvalitatīvas darbvietas un piemērotus apstākļus uzņēmumu uzplaukumam attiecībā uz finansējumu, pirmtirgiem, tirdzniecību un piekļuvi resursiem. **Tīras rūpniecības kurss** integrē klimatneitralitāti rūpniecības politikā, ieskicējot konkrētus pasākumus, lai dekarbonizāciju pārvērstu par Eiropas nozaru izaugsmes virzītājspēku. Paralēli tam **Lētākas enerģijas rīcības plāns** ievieš īstermiņa un strukturālus pasākumus, lai nodrošinātu stabilas un paredzamas enerģijas izmaksas, palielinātu energoefektivitāti un paplašinātu atjaunīgās enerģijas ražošanu, nodrošinot, ka uzņēmumi var saglabāt konkurētspēju, savukārt patērētāji gūst labumu no lētākas enerģijas. Kopā šīs iniciatīvas iezīmē jaunu posmu centienos pabeigt enerģētikas savienības izveidi un izveidot patiesi integrētu energosistēmu, kas ļautu lētai tīrai enerģijai brīvi plūst visā Eiropā.

Pēdējos gados strauji mainīgā ģeopolitiskā vide ir ietekmējusi globālos enerģijas tirgus visā pasaulē. Fakts, ka Krievija enerģiju izmanto par ieroci, apdraud Eiropas enerģētisko drošību un ietekmē Savienības ekonomikas stabilitāti un izaugsmi. Reaģēdama uz to, ES 2022. gada maijā nāca klajā ar plānu *REPowerEU*, lai saskaņā ar Versaļas deklarāciju pakāpeniski izbeigtu atkarību no Krievijas fosilajām degvielām. Šobrīd jau visos nacionālajos atveseļošanas un noturības plānos saskaņā ar *NextGenerationEU* atveseļošanas instrumentu ir iekļauta ***REPowerEU* nodaļa** ar aplēstajām investīcijām 65,3 miljardu EUR apmērā. Pateicoties ātrai un koordinētai Eiropas rīcībai un sadarbībai ar starptautiskajiem partneriem, ES gāzes imports no Krievijas saruka no 45 % 2021. gadā līdz 19 % 2024. gadā un līdz 12 % 2025. gada (līdz augustam), kad tika pārtraukta gāzes tranzīta plūsma caur Ukrainu. Pateicoties ES centieniem un sankcijām, ir samazinājies arī Krievijas naftas imports – no 27 % 2022. gada sākumā līdz 3 % 2025. gada pirmajā pusē[2], savukārt Krievijas ogļu imports ir pilnībā izbeigts.

Lai pilnībā pārtrauktu atkarību, Komisija savu solījumu atrisināt esošās atkarības problēmu ir izpildījusi, 2025. gada maijā publicēdama **Ceļvedi Krievijas enerģijas importa izbeigšanai**, kam jūnijā sekoja pirmais tiesību akta priekšlikums. Šis nozīmīgais priekšlikums, ko pašlaik apspriež likumdevēji, ietver **spēcīgu politisku signālu**, proti, ka Eiropa vairs nepieļaus, ka enerģijas piegādes tiek izmantotas par ieroci. Tas atbilst 19. sankciju paketei pret Krieviju, kurā Komisija ierosināja ES mērogā piemērot Krievijas sašķidrinātās dabasgāzes (*LNG*) importa aizliegumu no 2027. gada 1. janvāra, vienlaikus pastiprinot pasākumus pret ēnu floti un pilnībā aizliedzot veikt darījumus ar *Rosneft* un *Gazprom Neft*, lai apturētu naudas plūsmas no naftas tirdzniecības.

Eiropa ir visstraujāk sasilstošā pasaules daļa, un tas apdraud tās labklājību un drošību. Samazinot atkarību no Krievijas un pārējās pasaules fosilajām degvielām, ES mērķis ir ne tikai stiprināt savu

[1] *Imports of energy products to the EU down in 2024*. Ziņu raksti. *Eurostat*.

[2] *Quarterly reports highlight solar record and progress away from Russian gas* – Eiropas Komisija. *EU imports of energy products – latest developments*. Statistikas skaidrojums. *Eurostat*.

enerģētisko neatkarību, bet arī aizsargāt savus iedzīvotājus un īstenot Eiropas vadošo lomu dekarbonizācijas centienos, jo ES nevar paļauties uz fosilajām degvielām, ko tā neražo.

Saskaņā ar Komisijas **ES mēroga novērtējumu par galīgajiem atjauninātajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem (NEKP)** gadījumā, ja dalībvalstis īstenos NEKP līdztekus ES rīcībpolitikām, ES pietuvosies 2030. gada mērķiem attiecībā uz SEG emisiju samazināšanu un atjaunīgo enerģiju. Tomēr virzība uz energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanu joprojām nav pietiekama, kas liecina par to, ka ir vajadzīgi papildu pasākumi un to stingrāka īstenošana, lai sasniegtu ES 2030. gada energotaupības mērķrādītājus, kā arī papildu rīcība nepieciešamo investīciju un finansējuma nodrošināšanai.

Neskatoties uz to, ka pēdējos gados tīro investīciju veikšana ir būtiski paātrinājusies, īpaši ar Atveseļošanas un noturības mehānisma un kohēzijas fondu atbalstu, pašreizējais investīciju apjoms nesasniedz ne aplēstās ikgadējās energosistēmas investīciju vajadzības **660 miljardu EUR** apmērā laikposmā no 2026. līdz 2030. gadam, nedz arī vēl lielākās vajadzības pēc finansējuma laikposmā no 2031. līdz 2040. gadam, kas nepieciešams, lai sasniegtu mūsu klimata un enerģētikas mērķrādītājus[3].

Ņemot vērā iepriekš minēto, priekšlikumā par vērienīgu daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 1,98 triljonu EUR apmērā 2028.–2034. gada periodam (faktiskajās cenās) ierosināts pieckārtīgi palielināt **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta** budžetu pārrobežu energoinfrastruktūrai, **tādējādi skaidri demonstrējot nepieciešamību ievērojami palielināt investīcijas Eiropas tīklos**.

Ikgadējais **ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli ir ikgadējs izvērtējums par ES progresu virzībā uz enerģētikas savienības un pārejas uz tīru enerģiju mērķu sasniegšanu**.

Šā gada ziņojumā ir aprakstīts 2024.–2025. gadā panāktais progress, izklāstot, kā ES ir reaģējusi uz mainīgajām globālajām un vietējām problēmām šīs Komisijas pilnvaru pirmajā gadā. Ziņojums ir sadalīts trīs daļās. iesākumā tajā aplūkots, **kā virzās uz priekšu Lētākas enerģijas rīcības plāna īstenošana, un noteikts pamats 2030. gada politikas mērķu un mērķrādītāju īstenošanai**. **Otrajā daļā analizēts pašreizējais stāvoklis enerģētikas savienības īstenošanā** tās piecās dimensijās, pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti, novērtējot dalībvalstu 2025. gadā iesniegtos divgadu progresa ziņojumus par NEKP īstenošanu. **Trešā daļa ir vērsta uz nākotni, paverot ceļu izlēmīgai rīcībai ar mērķi pabeigt enerģētikas savienības izveidi un sagatavot klimata un enerģētikas politikas satvaru nākamajai desmitgadei**.

[3] *Energy in the next long-term EU budget: Commission invites input*.

GALVENIE 2025. GADA SASNIEGUMI CEĻĀ UZ PATIESU ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBU

- ***Lētākas enerģijas rīcības plāns**, ar ko Komisija nāca klajā 2025. gada 26. februārī, līdztekus **tīras rūpniecības kursam** palīdzēs samazināt enerģijas izmaksas nozarēm, uzņēmumiem un iedzīvotājiem. Tas ietver visaptverošu pasākumu kopumu, ieskaitot investīciju mobilizēšanu, elastības palielināšanu un atļauju piešķiršanas procedūru racionalizēšanu, lai nodrošinātu plašāku tīras un lētākas enerģijas pieejamību, investīcijas energoefektivitātes pasākumos, kā arī tīkla nostiprināšanu.*

- *Lai atbalstītu tās īstenošanu, Komisija 2025. gada 2. jūlijā pieņēma vadlīniju dokumentu kopumu par to, kā **veicināt apsteidzošas investīcijas tīklā, inovatīvas atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas un atjaunīgās enerģijas izvēršanas veidus, noteikt tīkla un uzkrāšanas infrastruktūras teritorijas un pārskatīt tīkla tarifu metodiku**, lai palīdzētu dalībvalstīm, valstu regulatīvajām iestādēm un tīklu operatoriem paplašināt atjaunīgo energoresursu klāstu, stiprināt mūsu tīklus un tīkla plānošanu un izstrādāt tīkla tarifus, kas stimulē elastību un tīkla rentablu izmantošanu.*

- *Komisārs Jergensens 2025. gada 4. septembrī paziņoja par pirmajiem diviem **trīspusējiem nolīgumiem par lētu enerģiju, kas saistīti ar atkrastes vēja enerģiju un tīkliem, kā arī ar enerģijas uzkrāšanu**, un ir paredzams, ka tie tiks noslēgti turpmākajos mēnešos. Apvienojot enerģijas ražotājus, rūpnieciskos patērētājus un publisko sektoru, ko pārstāv dalībvalstis un Komisija, šie līgumi noteiks savstarpējās saistības investīciju piesaistīšanai, kas vajadzīgas, lai sistēmā ātri integrētu lētāku pašmāju enerģiju. Turklāt Komisija pašlaik izvērtē līdzīgu līgumu potenciālu citās nozarēs, piemēram, biometāna, energoefektivitātes, mazo modulāro reaktoru vai datu centru enerģijas integrācijas jomā.*

- *ES ir krasi samazinājusi atkarību no Krievijas energoresursiem, proti, **gāzes imports no Krievijas (cauruļvadu gāze un** LNG**) samazinājās no 45 % 2021. gadā līdz 12 % 2025. gadā (līdz augustam)**, savukārt īstenoto sankciju rezultātā naftas imports samazinājās no 27 % 2022. gada sākumā līdz tikai 3 %. Pateicoties koordinētiem ES pasākumiem un enerģijas avotu diversifikācijas centieniem, šis būtiskais samazinājums ir nozīmīgs solis ceļā uz Krievijas enerģijas importa pakāpenisku izbeigšanu un Savienības enerģētiskās drošības stiprināšanu.*

- ***"Ceļvedī Krievijas enerģijas importa izbeigšanai"**, ar ko Komisija nāca klajā 2025. gada 6. maijā, ir izklāstīta koordinēta un pakāpeniska pieeja Krievijas gāzes, naftas un kodolenerģijas importa izbeigšanai uz ES. Pirmais **tiesību akta priekšlikums regulai par Krievijas dabasgāzes importa pakāpenisku izbeigšanu** nodrošinās pakāpenisku, bet efektīvu Krievijas gāzes un naftas importa izbeigšanu, vienlaikus saglabājot ES piegādes drošību un tirgus stabilitāti. Tajā arī paredzēti pasākumi, lai stiprinātu ES energoapgādes drošības pārredzamību un uzraudzību, pilnībā izbeidzot ES atkarību no Krievijas enerģijas. 19. sankciju paketē pret Krieviju Komisija ierosināja ES mērogā piemērot Krievijas sašķidrinātās dabasgāzes (*LNG*) importa aizliegumu no 2027. gada 1. janvāra, vienlaikus pastiprinot pasākumus pret ēnu floti un pilnībā aizliedzot veikt darījumus ar* Rosneft *un* Gazpromneft*, lai apturētu naudas plūsmas no naftas tirdzniecības.*

- *Igaunija, Latvija un Lietuva 2025. gada 9. februārī sekmīgi sinhronizēja savus elektrotīklus ar kontinentālās Eiropas sinhrono zonu. **Baltijas valstu sinhronizācija** ir paraugprojekts, kas garantē ES energoapgādes drošību un ko Komisija ir atbalstījusi ar vēl nepieredzētu politisku, tehnisku un finansiālu atbalstu pēdējo 15 gadu laikā, piešķirot vairāk nekā 1,23 miljardus EUR dotācijās no ES Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI) un 60 miljonus EUR no Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM).*

- ***ES gatavojas ziemai, turpinot piepildīt gāzes krātuves** atbilstoši 2016.–2021. gada reģistrētajam vidējam rādītājam (83 % līdz oktobra sākumam), un viss norāda uz to, ka līdz 1. novembrim tiks sasniegts 90 % mērķrādītājs. Nesenie grozījumi Gāzes uzglabāšanas regulā nodrošina lielāku elastību, palīdzot dalībvalstīm optimizēt uzglabāšanas darbības un stiprināt enerģētisko drošību.*

- *Galīgie **nacionālie enerģētikas un klimata plāni** (NEKP) liecina, ka dalībvalstis ir **ievērojami pavirzījušās ceļā uz 2030. gada enerģētikas un klimata mērķrādītāju sasniegšanu**, un tiek lēsts, ka kopējās neto SEG emisijas 2030. gadā samazināsies par aptuveni 54 % salīdzinājumā ar 1990. gadu, taču joprojām trūkst 1,5 % līdz vēlamajam 42,5 % atjaunīgās enerģijas mērķrādītājam un ir jāpieliek lielākas pūles attiecībā uz dalībvalstu devumu energoefektivitātes mērķrādītāja (11,7 % līdz 2030. gadam) sasniegšanā, kā arī attiecībā uz nepieciešamo investīciju un finansējuma nodrošināšanu. Komisija cieši uzrauga plānu īstenošanu un pēta turpmākas iespējas, kā panākt, lai dalībvalstu prognozes īstenotos. Lai palīdzētu novērst energoefektivitātes nepietiekamību, Komisija neformālajā Enerģētikas padomē 2025. gada 4.–5. septembrī organizēja Energoefektivitātes rīcības forumu.*

- ***Enerģētikas savienības darba grupa**, par ko paziņots Lētākas enerģijas rīcības plānā un kas sāka darbu jau 2025. gada jūnijā, apvieno augsta līmeņa pārstāvjus no Komisijas un dalībvalstīm, lai uzlabotu koordināciju visā enerģētikas savienībā un stiprinātu tās pārvaldību un īstenošanu. Tās mērķis ir dot **politisku impulsu**, lai tiktu galā ar konkrētiem galvenajiem izaicinājumiem, kas veido mūsu kopīgo nākotnes enerģētikas sistēmu.*

- *Tiek lēsts, ka **jaunā uzstādītā atjaunīgās enerģijas jauda** 2024. gadā ir aptuveni **77 GW** (12,9 GW vējam un 65,5 GW saules enerģijai), kas gadā ir par 17 % vairāk nekā 2023. gadā. Elektroenerģijas ražošana no atjaunīgiem energoresursiem 2024. gadā nostiprināja savu vadošo pozīciju ES, nodrošinot 47,3 % no kopējā elektroenerģijas apjoma. Pirmo reizi vēsturē 2025. gada jūnijā saules enerģija kļuva par ES lielāko enerģijas avotu.*

- *Lai sasniegtu **ES 2030. gada mērķrādītāju, proti, 42,5 % atjaunīgo energoresursu** īpatsvaru ES enerģijas patēriņā (cenšoties sasniegt 45 %), turpmākajos gados būs vajadzīga **daudz straujāka atjaunīgo energoresursu apguve**, un būs vajadzīgs pieaugums par 2,6 procentpunktiem gadā, lai 2025. gadā sasniegtu nākamo atsauces punktu, proti, 29,7 %.*

- *Ņemot vērā vēlmi atteikties no fosilā kurināmā, **ogļu ražošana un patēriņš turpina samazināties**. No 2018. līdz 2024. gadam ES aptuveni uz pusi samazināja gan akmeņogļu, gan brūnogļu patēriņu.*

- ***Primārās enerģijas patēriņš** ES 2023. gadā samazinājās par 4,1 %, bet enerģijas galapatēriņš salīdzinājumā ar 2022. gadu samazinājās par 3 %. Galvenais enerģijas galapatēriņa samazinājums vērojams dzīvojamo ēku sektorā, kam seko rūpniecība un pakalpojumu nozare.*

- *2025. gada 11. septembrī tika uzsākta **iniciatīva "Energoefektivitāte MVU"**, kuras mērķis ir atbalstīt investīcijas enerģētikā 350 000 mazo un vidējo uzņēmumu visā Eiropā, piešķirot jaunu finansējumu 17,5 miljardu EUR apmērā (2025.–2027. gads). Komisija turpinās mobilizēt publisko un privāto kapitālu, izmantojot koalīcijas, valstu centrus, investīciju platformas, EIB atbalstu un mudinot izveidot jaunus investīciju instrumentus, lai palielinātu energoefektivitāti.*

- *Komisijas 2025. gada jūnija astotajā **kodoljomas pārskata programmā** (PINC) ir sniegts visaptverošs, uz faktiem balstīts pārskats par kodoljomas attīstības tendencēm. Lai īstenotu dalībvalstu plānus, līdz 2050. gadam būs vajadzīgas ievērojamas investīcijas 241 miljarda EUR apmērā, lai finansētu jaunu lieljaudas reaktoru būvniecību un darbmūža pagarināšanu ("pamatscenārijs" ar 109 GW jaudu). 2024. gada beigās 12 dalībvalstīs darbojās 101 kodolreaktors jeb gandrīz ceturtā daļa no vairāk nekā 400 reaktoriem, kas darbojas visā pasaulē.*

- *Komisija ir izveidojusi **ES enerģētikas un izejvielu platformu**, lai palielinātu Eiropas tirgus apjomu un dotu Eiropas uzņēmumiem iespēju efektīvi iepirkt ar enerģiju saistītus produktus un izejvielas. Tā ietver dažādus mehānismus, kas aptver ūdeņradi, izejvielas, biometānu, sašķidrinātu dabasgāzi (LNG) un dabasgāzi.*

- *Īstenojot plašākas paplašināšanās prioritātes, **ir pavirzījies uz priekšu darbs pie kandidātvalstu politikas saskaņošanas ar ES enerģētikas politiku**. **Ukrainai** un **Moldovai** tika rīkotas skrīninga sanāksmes, lai novērtētu to atbilstību ES enerģētikas acquis. Komisija ir pabeigusi **Albānijas** un **Ziemeļmaķedonijas** skrīninga procesu. Turpinās sarunas par pievienošanās procesa 4. kopas 15. sadaļu (Enerģētika) un 21. sadaļu (Eiropas komunikāciju tīkli) attiecībā uz **Serbiju** un **Melnkalni**.*

- *2025. gada janvārī Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena izveidoja **Globālo enerģētikas pārkārtošanas forumu** (GETF), kurā galvenā uzmanība tiks pievērsta pirmās globālās izsvēršanas (GST) īstenošanai, līdz 2030. gadam trīskāršojot globālo atjaunīgās enerģijas jaudu un divkāršojot energoefektivitātes uzlabojumu tempu.*

- *Papildus tam 2025. gada oktobrī Komisija pieņēma **paziņojumu par jauno ES redzējumu par to, kā uzlabot globālo pārkārtošanos klimata un enerģētikas jomā**.*

- *Tiek ierosināts jauns **energotehnoloģiju stratēģiskā plāna** (SET plāna) pārvaldības satvars, lai izstrādātu kopīgas īstenošanas un investīciju programmas katrai tīras enerģijas tehnoloģijai, uzlabojot kopdarbību starp ES, dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, kas pārstāv pētniecības un rūpniecības jomu, saskaņā ar Net-zero emisiju industrijas akta mērķiem.*

2. RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA ATTIECĪBĀ UZ LĒTU ENERĢIJU

Eiropas Savienība saskaras ar steidzami risināmu problēmu, proti, **augstās un svārstīgās enerģijas cenas draud mazināt sabiedrības atbalstu enerģētikas pārkārtošanai, jo 47 miljonus eiropiešu skar enerģētiskā nabadzība** un pieaugošās cenu atšķirības ar citiem lielākajiem ekonomikas reģioniem apdraud ES rūpniecības konkurētspēju.

Lai risinātu problēmas, kas saistītas ar atkarību no importētām dārgām fosilajām degvielām, enerģijas tirgus neefektivitāti un energosistēmas pilnīgas integrācijas trūkumu, ES izmanto visaptverošu pieeju, lai pabeigtu enerģētikas savienības izveidi. Lētākas enerģijas rīcības plānā ir izklāstīti pasākumi enerģijas rēķinu samazināšanai īsterminā, piemēram, elektroenerģijas nodokļu samazināšana, kas jau sniedz rezultātus dažās dalībvalstīs, vienlaikus paredzot vairāk strukturālu pasākumu ar mērķi modernizēt Eiropas energosistēmu, investējot tīklos un starpsavienotājos, veidojot labvēlīgus priekšnosacījumus, piemēram, saistībā ar atļauju piešķiršanu un pārvaldību, un palielinot atjaunīgās enerģijas ražošanu un energoefektivitāti. Komisija ir apņēmusies ātri īstenot šo plānu un visos posmos atbalstīt dalībvalstis. Komisija 21. oktobrī paziņoja, ka pastiprinās centienus enerģijas cenu pazemināšanā, veicot septiņus pasākumu nolūkā sniegt atvieglojumus nozarēm un patērētājiem. Pārskats par katras plānā paredzētās darbības īstenošanas progresu ir sniegts 1. pielikumā.

Dalībvalstu darbības, kas palīdz samazināt enerģijas nodokļus

***Dānija** ieviesa 2026. gada finanšu likumprojektu, kas paredz elektroenerģijas nodokļu samazinājumu līdz ES minimālajam līmenim 2026.–2027. gadā. Tas ir samazinājums no aptuveni 97 EUR/MWh līdz aptuveni 1,1 EUR/MWh jeb gandrīz nullei. Saskaņā ar Dānijas sniegto informāciju tas ļaus ietaupīt 134 EUR gadā (1000 DKK) vienai personai un aptuveni 533 EUR gadā (3975 DKK) strādājošai ģimenei, kas dzīvo mājā (3. septembris).*

***Vācija** ir paziņojusi par nodomu samazināt elektroenerģijas nodokļus līdz ES minimālajam līmenim konkrētām nozarēm (rūpniecībai, lauksaimniecībai, mežsaimniecībai), kas palīdzēs aptuveni 600 000 uzņēmumu, kuri 2026. gadā saņems atbalstu 1,5 miljardu EUR apmērā un 2027. gadā –*

ES energosistēmas turpmāka integrācija

Enerģētikas savienības izveides pabeigšana ir ārkārtīgi svarīga, lai pārvarētu iekšējā enerģijas tirgus neefektivitāti. ES energosistēmai joprojām ir raksturīga ierobežota pārrobežu jauda un energosistēmas integrācijas trūkums, kas izraisa cenu kāpumu un reģionālās cenu atšķirības. Tas neļauj optimāli izmantot tīru elektroenerģiju un apdraud piegādes drošību. Puse no Eiropas pārrobežu infrastruktūras vajadzībām joprojām nav apmierinātas, un garās rindas, kurās jāgaida atjaunīgās enerģijas ražotājiem un patērētājiem, lai pieslēgtos tīklam, ierobežo Eiropas konkurētspēju un apdraud enerģētisko drošību un pārkārtošanu.

Arī **uzkrāšana** joprojām sagādā problēmas: neraugoties uz rekordlielo pieaugumu, ES akumulatoru enerģijas uzkrāšanas jauda 2024. gadā bija tikai 61 GWh, kamēr dažas aplēsēs liecina, ka **līdz 2030. gadam** tai vajadzētu sasniegt 200 GWh, kas atbilst vismaz 18,5 GW gadā[4].

Lai novērstu šīs pastāvīgās nepilnības un paātrinātu pāreju uz pilnībā integrētu enerģētikas savienību, Komisija ir izveidojusi **Enerģētikas savienības darba grupu**. Apvienojot augsta līmeņa pārstāvjus no Komisijas, dalībvalstīm, attiecīgajām ES struktūrām un ieinteresētajām personām, darba grupa uzlabos politisko sadarbību tādos jautājumos kā tīklu savienojamības paātrināšana, uzkrāšanas izvēršana, energosistēmas digitalizācija, gatavības sarežģītām situācijām uzlabošana elektroenerģijas sistēmā un tīklu plānošanas pilnveide visās dalībvalstīs.

Vienlaikus, lai atbalstītu Lētākas enerģijas rīcības plāna īstenošanu, samazinātu energosistēmas izmaksas un atbalstītu dalībvalstis pārkārtošanas pārvaldībā, Komisija ir pieņēmusi vairākus norādījumu dokumentus. Tie cita starpā ietver **norādījumus par apsteidzošām investīcijām**,

[4] *New report: European battery storage grows 15 % in 2024, EU energy storage action plan needed – SolarPower Europe*.

kas izstrādāti, lai nodrošinātu, ka elektrotīkli tiek paplašināti un pastiprināti atbilstoši nākotnes vajadzībām un augošajam pieprasījumam. Komisijas ieteikums attiecībā uz tīkla tarifu metodiku arī radīs pareizos cenu signālus, kas sekmēs investīcijas elastībā, pieprasījumreakcijā un efektīvā tīkla izmantošanā. Saskaņojot tarifus ciešāk ar sistēmas vajadzībām, piemēram, iekļaujot izmantošanas laika un atrašanās vietas elementus, iespējams samazināt maksimālo pieprasījumu, uzlabot elastību, novērst tīkla pārslodzi un galu galā samazināt izmaksas patērētājiem.

Eiropas elektrotīklu pakete, ko paredzēts laist klajā šogad, cita starpā paredz palielināt ES lomu infrastruktūras plānošanā un ES spēju stiprināšanu pārrobežu starpsavienojumu plānošanā un nodrošināšanā. Viens no paketes mērķiem ir paātrināt valstu tīklu attīstību, racionalizēt un vienkāršot atļauju piešķiršanas procedūras tīkliem, uzkrāšanai un atjaunīgajiem energoresursiem, kā arī uzlabot izmaksu dalīšanas mehānismu. Veicinot enerģētikas projektu savlaicīgu izvēršanu un uzlabojot tirgus integrāciju, šie pasākumi palīdzēs mazināt sistēmas vājās vietas, palielināt atjaunīgo energoresursu integrāciju un samazināt cenas patērētājiem. Komisija sāk arī **iniciatīvu "Energomaģistrāles"**, lai novērstu astoņus problemātiskus posmus ES energoinfrastruktūrā, savedot kopā valdības un attīstītājus, un galu galā nodrošinātu lētāku enerģiju Eiropā.

Dalībvalstu darbības attiecībā uz investīcijām tīklos

Spānija ir paziņojusi, ka līdz 2030. gadam būs vajadzīgas investīcijas tīklos 13,59 miljardu EUR apmērā, lai apmierinātu aizvien pieaugošo tīkla pieslēgumu pieprasījumu. Tas ļaus nodrošināt 13,1 GW atjaunīgā ūdeņraža ražošanai, 9 GW rūpniecības uzņēmumiem, 3,8 GW datu centriem, 1,8 GW ēkām un 1,2 GW ostām. Lai nodrošinātu šādas investīcijas, tiek izstrādāts priekšlikuma *projekts*.

Neefektīva mūsu esošo tīklu izmantošana pārdispečēšanas veidā jau tagad rada izmaksas **5,2 miljardu EUR apmērā gadā**. Ja tas netiks risināts, līdz 2030. gadam izmaksas varētu sasniegt 26 miljardus EUR gadā. Elektroenerģijas pārrobežu tirdzniecība iekšējā tirgū jau tagad patērētājiem sniedz ieguvumus aptuveni 34 miljardu EUR apmērā katru gadu.

Dziļāka tirgus integrācija un labāka pārvaldība var ievērojami palielināt šos ieguvumus, nodrošinot vienmērīgāku elektroenerģijas plūsmu pāri robežām un labāku attiecīgo procesu pārraudzību. Enerģijas tirgus turpmāka integrācija var palielināt šos ieguvumus līdz **40–43 miljardiem EUR gadā līdz 2030. gadam**. Komisija arī sāks pārdomu procesu par iekšējā elektroenerģijas tirgus integrācijas padziļināšanu, publicējot **Balto grāmatu par dziļāku elektroenerģijas tirgus integrāciju**.

Visbeidzot, ir izveidota Gāzes tirgus darba grupa, lai pārbaudītu gāzes tirgus darbību un rūpīgi izvērtētu pārraudzības procesus nolūkā noteikt jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi, un nodrošināt enerģijas tirgu optimālu darbību. Darba grupas secinājumus, kā arī iespējamos ieteikumus, paredzēts publicēt **līdz gada beigām**, lai veicinātu noturīgākas un efektīvākas energosistēmas izveidi nākotnē.

Straujāka pāreja uz tīru enerģiju

ES energoresursu struktūra joprojām lielā mērā ir atkarīga no fosilajām degvielām, kas galvenokārt tiek importētas. Aptuveni 70 % no ES patērētās enerģijas 2023. gadā bija no fosilajiem avotiem, no kuriem gandrīz 90 % tiek importēti. 2024. gadā vien importa izmaksas Eiropā pārsniedza 375 miljardus EUR.

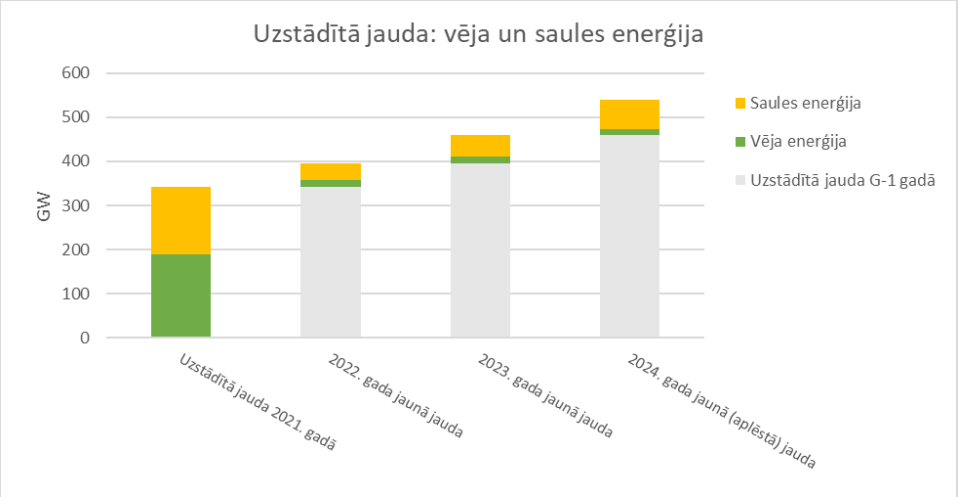
Lai atbalstītu cenas ziņā dārgāku fosilu degvielu patēriņu, dalībvalstis 2024. gadā fosilo degvielu subsīdijām ir piešķīrušas aptuveni **par vienu piektdaļu vairāk publisko līdzekļu** (+ 18 %) nekā 2021. gadā (pirmskrīzes gadā), lai gan šādu subsīdiju līmenis ir samazinājies par vairāk nekā

vienu trešdaļu salīdzinājumā ar 2023. gadu (-34 %) un uz pusi salīdzinājumā ar 2022. gadu, kad bija enerģijas piegādes traucējumi (-49 %)[5]. Šī atkarība no importētām degvielām būtiski apdraud ES enerģētisko drošību un noturību[6] un ietekmē konkurētspēju, nedodot pareizos stimulus investīcijām enerģētikas pārkārtošanā.

Tāpēc ES ir jādažādo un jāpaplašina tīras pašmāju enerģijas ražošana.

Jau tagad ir vērojams ievērojams progress. No 2021. līdz 2023. gadam ES elektroenerģijas patērētāji ietaupīja 100 miljardus EUR, pateicoties elektroenerģijas ražošanai no jaunām saules fotoelementu un vēja enerģijas jaudām, un tas liecina, cik svarīgi ir sākt pilnvērtīgi izmantot atjaunīgās enerģijas potenciālu, lai samazinātu atkarību no fosilajām degvielām un samazinātu izmaksas[7].

Būtiska nozīme ir straujai tīklu paplašināšanai un to integrācijai, strauji palielinoties atjaunīgās elektroenerģijas jaudai – 2024. gadā vien tika pievienoti aptuveni 77 GW, ieskaitot 12,9 GW vēja enerģijas un 65,5 GW jaunas saules fotoelementu jaudas – un ikgadējai atjaunīgās elektroenerģijas jaudas palielināšanai, kurai līdz 2030. gadam būtu jāsasniedz aptuveni 100 GW, kā uzsvērts tīras rūpniecības kursā. Nesen pieņemto noteikumu (īpaši saistībā ar ātrāku atļauju piešķiršanu) ātra īstenošana ir priekšnoteikums, kas jāizpilda, lai atbalstītu šo būtisko paātrinājumu.

Avots: Eurostat, WindEurope, Solar Power Europe

Dalībvalstu darbības saistībā ar atļauju piešķiršanu

Īrija *ir ieviesusi noteikumus attiecībā uz atjaunīgās enerģijas projektiem, kas paredz obligātu pieteikuma pilnīguma apstiprinājumu vai papildu informācijas pieprasījumu 45 dienu laikā, nosaka lēmuma pieņemšanas termiņus atkarībā no jaudas (52 nedēļas ≥ 150 kW, 30 nedēļas < 150 kW vai energoatjaunināšanai), kā arī prasību, ka iestādes nevar paplašināt IVN darbības jomu pēc atzinuma sniegšanas (2025. gada 12. augusts).*

Itālija *ir veikusi sākotnēju atļauju piešķiršanas regulējuma pārskatīšanu (ja parlaments to apstiprinās), piedāvājot novērst šķēršļus projektiem, kam nav vajadzīgs jauns zemes izmantojums, atvieglot uzkrāšanas integrāciju, paātrināt procedūru projektiem, kuriem nav vai ir neliela ietekme uz vidi, vienkāršot procesus elektrostaciju modernizācijai/energoatjaunināšanai, kā arī izveidot vienotu pašvaldības kontaktpunktu (2025. gada 11. septembris).*

[5] Pētījums par enerģijas subsīdijām – 2025. gada izdevums, *Enerdata, Trinomics* un *Seven* (provizoriskie dati).

[6] Tikai aptuveni puse dalībvalstu savos NEKP ir daļēji pievērsušās fosilo degvielu subsīdiju pakāpeniskai izbeigšanai saskaņā ar galīgo NEKP ES mēroga novērtējumu (COM(2025) 274 final, 27.5.2025.).

[7] Cik daudz naudas Eiropas patērētāji ietaupa, izmantojot atjaunīgos energoresursus? Aktualizēta informācija par atjaunīgās enerģijas tirgu, 2023. gada jūnijs, analīze, *IEA*.

Pateicoties lielākai energoefektivitātei, samazinās arī mūsu atkarība no enerģijas importa. Katrs energoefektivitātes uzlabojums par 1 % samazina gāzes importu par 2,6 %. Pastāvīgiem centieniem uzlabot efektivitāti ir izšķiroša nozīme energoapgādes drošības uzlabošanā un enerģijas cenu un izmaksu pazemināšanā. Energoefektivitātes pasākumu ieguldījums fosilo degvielu importa izdevumu samazināšanā ir aptuveni 25 %.

Lai veicinātu energoefektivitāti, Komisija pievērsīs pastiprinātu uzmanību 10 konkrētām jomām, kas aprakstītas **Energoefektivitātes ceļvedī**. Šīs iniciatīvas ietver gan atbalstu energoefektivitātes noteikumu īstenošanai, gan paredz to vienkāršošanu, gan tirgojamu energoefektivitātes sertifikātu tirgus izveidi, kā arī kopdarbības un starptautiskās koordinācijas stiprināšanu. 11. septembrī tika sākta **iniciatīvas par energoefektivitāti MVU ieviešana**. EIB grupa nodrošinās papildu finansējumu 17,5 miljardu EUR apmērā, izmantojot gan esošus, gan jaunus finanšu produktus, tai skaitā parāda un pašu kapitāla instrumentus, lai atbalstītu pārbaudītu energotaupības tehnoloģiju ieviešanu MVU, kas samazinās to enerģijas rēķinus un palielinās to noturību un konkurētspēju. Pastāv ievērojama interese par šādu finanšu risinājumu izmantošanu, lai palīdzētu MVU dekarbonizēt savu darbību, kļūt noturīgākiem un konkurētspējīgākiem.

Dalībvalstu darbības energoefektivitātes jomā

***Itālijas** apstiprinātā shēma* Conto Termico 3.0 *paredz stimulus energoefektivitātes veicināšanai un siltumenerģijas no atjaunīgiem resursiem izmantošanai publiskās ēkās (400 miljoni EUR) un privātās ēkās (500 miljoni EUR) (4. augusts).*

Investīcijas tīrā enerģijā

Lai sasniegtu ES enerģētikas un klimata mērķrādītājus, Komisija lēš, ka Eiropas Savienībai ar enerģiju saistītām investīcijām, piemēram, investīcijām atjaunīgajā enerģijā, energoefektivitātē un tīkla jaudā, 2026.–2030. gadā ir jāmobilizē **vairāk nekā 660 miljardi EUR gadā**, bet **2031.–2040. gadā – 695 miljardi EUR gadā**.

Enerģētikas jomā ES līmeņa investīcijas ir skaidri vērstas uz atjaunīgās enerģijas izvēršanas paātrināšanu, enerģijas patēriņa samazināšanu ar energoefektivitātes pasākumu palīdzību, elastības stiprināšanu, starpsavienotāju izveidi un elektroenerģijas infrastruktūras modernizēšanu.

Lai gan lielākajai daļai šo investīciju ir jānāk no **privātā kapitāla**, publiskajam finansējumam ir jābūt mērķtiecīgākam, lai mobilizētu privātās investīcijas. Lai to panāktu, ir vajadzīga elastīga pieeja, izmantojot saskaņotu **nefinanšu darbību** kopumu un visaptverošus **finanšu instrumentus** – sākot no riska mazināšanas mehānismiem līdz peļņu palielinošiem un strukturētiem finanšu risinājumiem –, lai novērstu konkrētos šķēršļus, ar kuriem saskaras viss investoru loks – no **lieliem institucionālajiem investoriem līdz komercbankām un projektu izstrādātājiem** visos enerģētikas nozares segmentos.

Novirzot ES līdzekļus atjaunīgās enerģijas jaudas paplašināšanai un liela mēroga elektroenerģijas uzkrāšanas risinājumiem, vienlaikus atbalstot pārvades un sadales tīklu modernizāciju visās dalībvalstīs, Atveseļošanas un noturības mehānisms palīdz sasniegt mērķi līdz 2030. gadam atjaunīgās enerģijas īpatsvaru palielināt vismaz līdz 42,5 %. Līdztekus investīcijām ANM palīdz dalībvalstīm pieņemt investīcijas veicinošas reformas, kuru mērķis ir paātrināt atjaunīgās enerģijas atļauju piešķiršanu, nodrošināt ātrāku piekļuvi tīkliem un izveidot elastīgāku elektroenerģijas sistēmu. Paredzams, ka ANM nodrošinās 61 GW jaunās uzstādītās atjaunīgās enerģijas jaudas, kas ļaus ietaupīt vairākus miljardus kubikmetru dabasgāzes, nodrošinot aptuveni 40 miljonus mājsaimniecību ar elektroenerģiju, kā arī palīdzēs modernizēt un izbūvēt elektrotīklus vairāk nekā 10 000 km garumā. **Liela daļa ANM līdzekļu ir arī paredzēta energoefektivitātei, it īpaši ēku energoefektivitātei.** No 723,8 miljardiem EUR, kas pieejami saskaņā ar atveseļošanas mehānismu, 106,5 miljardi EUR tika izmantoti, lai finansētu investīcijas energoefektivitātē, kas ir 15 % no līdzekļiem.

Turpinot Lētākas enerģijas rīcības plāna ieviešanu, Komisija pastiprina centienus saskaņā ar elektroenerģijas tirgus noteikumiem atsaistīt elektrības rēķinus no cenu svārstīguma, veicinot ilgtermiņa elektroenerģijas piegādes līgumu izmantošanu. Šajā ziņā **Eiropas Investīciju banka (EIB)** ir uzņēmusies vadošo lomu, **ar *InvestEU* atbalstu ieviešot vairākus finanšu produktus, piemēram, 500 miljonus EUR pretgarantijās tīras elektroenerģijas pirkuma līgumiem (*PPAs*)**, lai uzlabotu jaunu atjaunīgās enerģijas ražošanas projektu banku finansējuma piesaistīšanas spējas un mazinātu risku pircējiem, un uzsākot **programmu ar finansējumu 1,5 miljardu EUR apmērā, lai sniegtu bankas garantijas Eiropas tīkla komponentu ražotājiem**. EIB ir arī palielinājusi Vēja enerģijas paketes finansēšanas spēju no 5 miljardiem EUR līdz 6,5 miljardiem EUR un ir izveidojusi jaunu garantiju produktu jaunām tīrām tehnoloģijām 250 miljonu EUR apmērā, ko atbalstīs arī no *InvestEU*.

Inovāciju fonds ir ES galvenais investīciju fonds ļoti inovatīvās tīrās tehnoloģijās. Ar aplēsto finansējumu 40 miljardu EUR apmērā, kas pieejams laikposmā no 2020. līdz 2030. gadam, programmu pilnībā finansē no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ES ETS), kas atbalsta enerģētisko neatkarību.

Modernizācijas fonds arī sniedz investīciju atbalstu, ko pilnībā finansē no ES ETS. Kopš 2021. gada janvāra ir apstiprinātas aptuveni 200 shēmas un atsevišķi projekti par kopējo summu 19,1 miljards EUR, kas ir izmaksāti saņēmējām dalībvalstīm. Šīs iniciatīvas galvenokārt attiecas uz atjaunīgo enerģiju, energoefektivitāti, enerģijas uzkrāšanu un energotīklu modernizāciju.

Kodolenerģijas jomā Komisija 2025. gada 13. jūnijā publicēja astoto **kodoljomas pārskata programmu** (*PINC*), sniedzot visaptverošu, uz faktiem balstītu pārskatu par dalībvalstu plānu īstenošanai nepieciešamajām investīcijām kodolenerģētikā un norādot jomas, kurās dalībvalstu rīcībai būtu jāpiešķir prioritāte. "*Pamatscenārija"* gadījumā ir nepieciešamas investīcijas aptuveni 241 miljarda EUR apmērā pašreizējās vērtības izteiksmē, no kurām 205 miljardi EUR paredzēti jaunu lieljaudas reaktoru būvniecībai, bet 36 miljardi EUR – reaktoru darbmūža pagarināšanai. Jaunākie darbības dati apstiprina, ka ES kodolreaktoru jaudas izmantošanas koeficients ir ļoti augsts, proti, tas pārsniedz 80 %; kodolreaktori palīdz sasniegt mērķus attiecībā uz bāzes slodzi un dekarbonizāciju, turklāt atsevišķās dalībvalstīs tie ir svarīgs rūpniecības konkurētspējas un piegādes drošības elements.

Lai pilnībā īstenotu šo reformu ietekmi, ir vajadzīga ilgtermiņa investīciju stratēģija. Gaidāmā **tīras enerģijas investīciju stratēģija** novērsīs sistēmiskos šķēršļus investīcijām tīras enerģijas tehnoloģijās, infrastruktūrā, enerģijas uzkrāšanā un energoefektivitātē, kā arī noteiks pasākumus privātā kapitāla piesaistīšanai un publiskā finansējuma efektīvākai izmantošanai.

Turklāt ilgtspējīgu alternatīvo degvielu izstrādei, īpaši aviācijas un jūrniecības nozarē, ir lielas iespējas uzlabot Eiropas enerģētisko drošību un stiprināt vietējās spējas un inovāciju. Gaidāmajā Ilgtspējīga transporta investīciju plānā ir izklāstīti vairāki attiecīgie pasākumi šajā sakarā.

Visbeidzot, **trīspusēju nolīgumu par lētu enerģiju** sagatavošana Eiropas rūpniecībai, apvienojot valdības, ražotājus, rūpnieciskos patērētājus un citas attiecīgās ieinteresētās personas, vēl vairāk palīdzēs piesaistīt nepieciešamās investīcijas, palielinot paredzamību, novēršot projektu riskus un šķēršļus to izvēršanai, samazinot finansēšanas izmaksas un stiprinot Eiropas rūpniecisko bāzi. Neformālajā Enerģētikas padomes sanāksmē, kas 4. septembrī notika Kopenhāgenā, komisārs Jergensens paziņoja par pirmajiem diviem **trīspusējiem nolīgumiem par atkrastes energotīkliem un par uzkrāšanu**, ko paredzēts noslēgt tuvākajos mēnešos. Komisija sadarbībā ar ieinteresētajām personām un dalībvalstīm apsvērs citus iespējamos prioritāros sektorus, piemēram, biometānu, energoefektivitāti, mazus modulāros reaktorus un datu centru enerģētikas integrāciju.

2025. gada 25. jūnijā pieņemtais **tīras rūpniecības kursa valsts atbalsta regulējums (*CISAF*)**, ar ko aizstāj krīzes un pārkārtošanās pagaidu regulējumu (*TCTF*), arī ir svarīgs faktors, kas veicina tīras enerģijas un rūpniecības dekarbonizācijas ātrāku izvēršanu. Tā mērķis ir racionalizēt valsts atbalstu atjaunīgajiem energoresursiem, rūpniecības dekarbonizācijai un tīro tehnoloģiju ražošanai, ļaujot dalībvalstīm izmantot dotācijas un nodokļu atvieglojumus ar skaidrākiem nosacījumiem, lai plašāka tīras rūpniecības kursa ietvaros stiprinātu ES konkurētspēju.

Dalībvalstu valsts atbalsts

Čehija *– valsts atbalsts 960 miljardu EUR apmērā investīcijām tīrās enerģijas aprīkojuma ražošanā (akumulatori, FE paneļi, vēja turbīnas, siltumsūkņi, elektrolīzeri,* CCUS *iekārtas) un attiecīgo izejmateriālu ražošanā (2025. gada 18. marts).*

Vācija *– valsts atbalsta shēma 5 miljardu EUR apmērā, ko apstiprinājusi Komisija, lai palīdzētu nozaru uzņēmumiem, uz kuriem attiecas ETS, dekarbonizēt savus procesus, izmantojot elektrifikāciju, ūdeņradi,* CCUS *un energoefektivitātes pasākumus. Tā ietvers divvirzienu oglekļa cenas starpības līgumus ar ikgadējām dotācijām, pamatojoties uz uzņēmumu piedāvājumiem un ETS un enerģijas cenu attīstību, lai segtu dekarbonizācijas radītās papildu izmaksas (2025. gada 24. marts).*

Portugāle *– elektroenerģijas nodevu samazināšanas shēma 612 miljardu EUR apmērā (75–85 %) nozarēm, kas lielā mērā ir atkarīgas no elektroenerģijas un ir īpaši pakļautas starptautiskajai tirdzniecībai, ievērojot konkrētus nosacījumus (2025. gada 24. aprīlis).*

Rumānija *— tiešo investīciju valsts atbalsta dotācija Bukarestes pašvaldības centralizētās siltumapgādes tīkla modernizācijai, lai uzlabotu energoefektivitāti un samazinātu enerģijas galapatēriņu, mazinot zudumus (10. aprīlis).*

Enerģijas pieejamības cenas ziņā nodrošināšana vidējā termiņā un ilgtermiņā

Atjaunīgie energoresursi un energoefektivitātes pasākumi jau samazina elektroenerģijas izmaksas, tāpēc tagad ir jāizveido integrēta energosistēma, kas gudri veicina elektrifikācijas paplašināšanu, uzlabo vispārējo sistēmas efektivitāti un elastību, labāk integrējot lētu un lielos daudzumos pieejamu atjaunīgo enerģiju dažādās nozarēs.

Saskaņā ar pielikumā iekļauto Lētākas enerģijas rīcības plānu nākamais pasākumu posms koncentrēsies uz strukturālām izmaiņām, lai šo pāreju padarītu iespējamu. Tas attiecas, piemēram, uz **Elektrifikācijas rīcības plānu un siltumapgādes un aukstumapgādes stratēģiju**, lai novērstu šķēršļus elektrifikācijai un atklātu tīras elektroenerģijas un energoefektīvas sistēmas integrācijas potenciālu. Šīs iniciatīvas tiks papildus atbalstītas ar **Stratēģisko ceļvedi par digitalizāciju un mākslīgo intelektu (MI) enerģētikas nozarē**, kura mērķis ir digitālo risinājumu un MI tehnoloģiju sasniegumus pārvērst realizējamos posmos, kas labvēlīgi ietekmē enerģētikas pārkārtošanu un digitālo pārkārtošanos, vienlaikus novēršot problēmas un mazinot tādus riskus kā, piemēram, datu centru patēriņa integrācija ES energosistēmā.

Iedzīvotāju enerģētikas paketes mērķis ir sniegt norādījumus par to, kā patērētāji var piedalīties un gūt labumu no atjaunīgās enerģijas un pieprasījumreakcijas, arī energokopienas ietvaros vai izmantojot enerģijas kopīgošanu.

Enerģijas pieejamība cenas ziņā ir svarīgs mājokļu vispārējās pieejamības aspekts. Pastāv ievērojamas atšķirības enerģētiskās nabadzības riskam pakļauto sociālekonomisko grupu vidū gan īstermiņā[8], gan ilgtermiņā[9]. Tāpat ES dalībvalstīs ir vērojamas būtiskas atšķirības enerģētiskās nabadzības rādītājos. Komisija līdz gada beigām pieņems pirmo **Eiropas cenas ziņā pieejamu mājokļu plānu**, kura mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm novērst mājokļu krīzes strukturālos cēloņus un piesaistīt publiskās un privātās investīcijas cenas ziņā pieejamu un

8 *Koukoufikis, G., Ozdemir, E., and Uihlein, A., Shedding Light: Unveiling the Dynamics of Energy Poverty in the EU*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2024. gads, doi:10.2760/7432189, JRC138567.

9 *Ozdemir, E., and Koukoufikis, G., The persistence of energy poverty in the EU*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2024. gads, doi:10.2760/745025, JRC138409.

ilgtspējīgu mājokļu nodrošināšanai[10]. Tas ietver Eiropas investīciju platformas cenas ziņā pieejamiem un ilgtspējīgiem mājokļiem darbības sākšanu. Šī platforma tika izveidota kopā ar EIB, valsta attīstību veicinošām bankām un citām finanšu institūcijām, un tā arī veicinās ilgtspējīgas investīcijas mājokļu projektos visā ES.

Sociālais klimata fonds atbalstīs investīcijas ēku energoefektivitātē un renovācijā, tīrā siltumapgādē un aukstumapgādē un atjaunīgās enerģijas integrācijā, kā arī bezemisiju un mazemisiju mobilitātes risinājumos. Fonda galvenais mērķis ir paralēli ETS 2 nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, atbalstot visvairāk skartās neaizsargātās grupas, īpaši mājsaimniecības, kuras skar enerģētiskā vai transporta nabadzība.

Turklāt Komisija turpinās izmantot **ES Energotehnoloģiju stratēģisko (*SET*) plānu**, kas ir viens no galvenajiem enerģētikas savienības pētniecības, inovācijas un konkurētspējas piektā pīlāra instrumentiem, lai izstrādātu jaunas tehnoloģijas un samazinātu to izmaksas, pateicoties koordinētiem pētniecības un inovācijas centieniem.

3. 2030. GADA PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS IZVĒRTĒJUMS – PIERĀDĪJUMU BĀZE NĀKAMAJAM ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBAS POSMAM

Līdz 2025. gadam gandrīz visas dalībvalstis[11] ir iesniegušas savus atjauninātos integrētos NEKP. Šie plāni ir būtiski, lai izveidotu taisnīgu, noturīgu un klimatneitrālu Eiropu un novirzītu ļoti nepieciešamās investīcijas klimata un enerģētikas pārkārtošanai.

Komisijas veiktais plānu novērtējums[12] liecina, ka dalībvalstis ir būtiski pilnveidojušas savus plānus, ievērojot Komisijas ieteikumus par to projektiem, un tādējādi ir panākta ievērojama virzība ceļā uz saskaņoto 2030. gada enerģētikas un klimata mērķrādītāju sasniegšanu. Tomēr dalībvalstīm ir vajadzīgi vērienīgāki mērķi un centieni, lai turpinātu virzību uz mērķrādītāju sasniegšanu, īpaši saistībā ar energoefektivitāti. Trūkst arī uzlabotas analītiskās sistēmas un mērķtiecīgas rīcības, lai risinātu ar pārkārtošanu saistītos taisnīguma, nodarbinātības un prasmju aspektus. Turklāt plānos bieži vien trūkst visaptverošu stratēģiju publiskā un privātā finansējuma mobilizēšanai. Tikai dažos no tiem ir norādīti finansējuma avoti, novērtēts nepieciešamā publiskā atbalsta līmenis un apsvērts, kā var mobilizēt privātās investīcijas. Tas apliecina, cik vērtīgs ir iteratīvais sadarbības process, kas norisinās starp Komisiju un ES dalībvalstīm. Šis progress ir arī saistīts ar 2050. gada klimatneitralitātes mērķi un plašāku pārkārtošanās satvaru, sasaistot enerģētisko autonomiju, piegādes drošību, konkurētspēju un mazāku atkarību no fosilajām degvielām

Dalībvalstīm līdz 2025. gada 15. martam bija jāziņo par progresu NEKP īstenošanā. Minētajos ziņojumos aprakstīts progress attiecībā uz mērķrādītājiem, mērķiem un ieguldījumu visās piecās enerģētikas savienības dimensijās, arī attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisijām un piesaistījumiem, fosilo degvielu subsīdiju pakāpenisku atcelšanu, dalībvalstu rīcībpolitiku un pasākumu īstenošanu vai grozīšanu, kā arī to finansēšanu.

Turklāt dalībvalstīm bija jāziņo par progresu klimatadaptācijas mērķu sasniegšanā, rīcībpolitiku un pasākumu ietekmi uz gaisa kvalitāti un gaisa piesārņotāju emisijām, kā arī par pasākumiem, kas veikti, lai izveidotu daudzlīmeņu dialogu enerģētikas un klimata jomā.

---

10 Aprakstoša analīze par šo jautājumu atrodama pētījumā *Ozdemir, E., and Koukoufikis, G., Actioning Housing Affordability and Energy Poverty: A Dual Challenge for the EU*, Eiropas Komisija, Petena, 2025. gads, JRC140895. Turklāt šā pētījuma autori pašlaik gatavo nākamo visaptverošo ziņojumu, kurā tiek analizētas mainīgo mājokļu cenu tendences un mājsaimniecību spēja segt ar mājokļu izmaksām saistītus izdevumus.

11 Izņemot Poliju.

12 Pakete, kas publicēta 2025. gada 28. maijā, ietver ES mēroga novērtējumu par galīgajiem atjauninātajiem NEKP, Komisijas dienestu darba dokumentu ar 23 nacionālo plānu individuālajiem novērtējumiem un norādījumus īstenošanas atvieglošanai. To papildina Komisijas dienestu darba dokuments ar Slovākijas un Igaunijas nacionālo plānu novērtējumu, kas tika publicēts 2025. gada 2. oktobrī. . Beļģija galīgo plānu iesniedza 2025. gada 7. oktobrī, un Komisijas dienesti to pašlaik izvērtē. Polija tiek mudināta pēc iespējas drīzāk iesniegt savu galīgo atjaunināto NEKP.

Pamatojoties uz šiem ziņojumiem, Komisija novērtēja panākto progresu un izvērtēja, kā ES izdodas sasniegt savus 2030. gada mērķus klimata un enerģētikas jomā[13]. Pilnīgs **Komisijas dalībvalstu divgadu ziņojumu novērtējums** ir publicēts kopā ar šo ziņojumu. Turklāt ikgadējā **klimatrīcības progresa ziņojumā** ir novērtēts progress klimata rīcībpolitikas jomā saskaņā ar Pārvaldības regulu. Novērtējuma galvenās atziņas ir apkopotas turpmākajās iedaļās.

3.1 **Dekarbonizācija**

2024. gadā neto SEG emisijas, ieskaitot zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību (ZIZIMM) un ES mērķrādītāja tvērumā ietilpstošās starptautiskā transporta emisijas[14], **samazinājās par 2,5 % salīdzinājumā ar 2023. gadu**. **Emisijas turpina samazināties pēc 2023. gadā panāktā ārkārtīgi lielā samazinājuma par 9 %.** Emisijas bija par 37,2 % mazākas nekā 1990. gadā (vai par 39 % mazākas, ja ņem vērā tikai iekšzemes neto emisijas), savukārt IKP bija par 71 % lielāks, kas nozīmē, ka ekonomikas izaugsme joprojām ir atsaistīta no emisijām.

2024. gadā **ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma** (ES ETS) panāca vēl lielāku elektroenerģijas un rūpniecības iekārtu emisiju samazinājumu par 5,8 % salīdzinājumā ar 2023. gada līmeni. Tādējādi šīs emisijas ir par aptuveni 50 % zemākas nekā 2005. gadā. ES ETS aptvertās **aviācijas** emisijas salīdzinājumā ar 2023. gadu palielinājās par aptuveni 15 %, lai gan aptuveni puse no šā pieauguma bija saistīta ar paplašinātu ģeogrāfisko tvērumu[15]. **Kopīgo centienu nozarēs** emisijas saglabājās līdzīgā līmenī kā 2023. gadā. Provizoriskie 2024. gada dati par SEG emisijām un piesaistījumiem zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (**ZIZIMM**) sektorā liecina par oglekļa neto piesaistītāju pieaugumu par aptuveni 7 % (jeb 15 Mt CO_2 ekv.) salīdzinājumā ar 2023. gadu, lai gan aptuvenie dati joprojām tiek lielā mērā pārskatīti (sīkāku informāciju sk. 2025. gada klimatrīcības progresa ziņojumā).

2023. gadā ES **atjaunīgās enerģijas** īpatsvars enerģijas bruto galapatēriņā sasniedza **24,6 %**, kas ir par 1,5 procentpunktu vairāk **nekā 2022. gadā**.

Kopš 2020. gada kopējais atjaunīgās enerģijas īpatsvars ik gadu ir palielinājies par 0,8 procentpunktiem. **Pārliecinošs progress vērojams elektroenerģijas nozarē**, kur atjaunīgo energoresursu īpatsvars pieaudzis no 37,4 % 2020. gadā līdz 45,3 % 2023. gadā. Sauszemes vēja enerģija veidoja 15 % no elektroenerģijas patēriņa ES, kam sekoja saules fotoelementi ar 9 % un biodegviela ar 3 %.

Pieticīgāks progress vērojams siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē (no 23,0 % līdz 26,2 %) **un transporta nozarē** (no 10,3 % līdz 10,8 %). Lai sasniegtu ES 2030. gada mērķrādītāju, proti, 42,5 % atjaunīgo energoresursu īpatsvaru ES enerģijas patēriņā (cenšoties sasniegt 45 %), turpmākajos gados būs vajadzīga **daudz straujāka atjaunīgo energoresursu apguve**, un būs vajadzīgs pieaugums par 2,6 procentpunktiem gadā, lai 2025. gadā sasniegtu nākamo atsauces punktu, proti, 29,7 % (saskaņā ar Pārvaldības regulu). Siltumapgādes un aukstumapgādes nozarē atjaunīgo enerģiju galvenokārt ražo no biomasas (86,6 Mtoe) un siltumsūkņiem (19 Mtoe), kamēr saules siltumenerģijai ir salīdzinoši neliela nozīme.

Transports ir viens no lielākajiem siltumnīcefekta gāzu emitētājiem, tāpēc ir vajadzīgi mērķtiecīgi centieni samazināt emisijas, uzlabojot bezemisiju mobilitāti un ilgtspējīgas alternatīvās degvielas, īpaši aviācijas un jūrniecības nozarēs. Transporta nozarē atjaunīgo enerģiju galvenokārt nodrošināja ar biodegvielu (18 Mtoe), kas pārsniedza elektroenerģijas apjomu (2 Mtoe).

---

[13] Katrai dalībvalstij ik pēc diviem gadiem ir jāziņo Komisijai par sava nacionālā enerģētikas un klimata plāna īstenošanas norisi, iesniedzot integrēto nacionālo enerģētikas un klimata progresa ziņojumu, kas aptver visas piecas enerģētikas savienības dimensijas. Ja iespējams, ziņojumos un novērtējumos izmanto salīdzināmu enerģētikas statistiku. Tādējādi atsevišķās jomās jaunākie konsolidētie dati attiecas uz 2022. vai 2023. gadu.

[14] Jaunākie oficiālie ES siltumnīcefekta gāzu (SEG) dati, ko Eiropas Vides aģentūra (EVA) iesniedza Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējai konvencijai par klimata pārmaiņām (*UNFCCC*) 2025. gada martā, un aptuvenās SEG emisijas, ko ES dalībvalstis iesniedza EVA 2025. gada jūlijā.

[15] Tādu lidojumu atkārtota iekļaušana, kas nav iekšzemes lidojumi uz lidostām tālākajos reģionos un no tām.

Lai sasniegtu aviācijas dekarbonizācijas klimata mērķrādītājus, kas noteikti *ReFuelEU Aviation* regulējumā, Eiropai ir jābūt gatavai līdz 2030. gadam ražot/importēt 3 miljonus tonnu ilgtspējīgas aviācijas degvielas (*SAF*), ieskaitot 600 000 tonnu *e-SAF*, savukārt līdz 2050. gadam šo apjomu paredzēts palielināt līdz 35 miljoniem tonnu *SAF*, ieskaitot 17 miljonus tonnu *e-SAF*.

Tiek lēsts, ka ūdensceļu transporta nozarē līdz 2030. gadam būs vajadzīgi 1,5 miljoni tonnu ilgtspējīgas jūras transporta degvielas (*SMF*). Līdz 2035. gadam mērķrādītājiem būs jāietver aptuveni 6,4 miljoni tonnu *bio-SMF* un 4,6 miljoni tonnu *e-SMF*.

Šie mērķrādītāji radīs lielu pieprasījumu izmantot gan ilgtspējīgas biodegvielas, gan nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgās degvielas, īpaši pēc 2030. gada.

Neraugoties uz pieaugumu ES līmenī, atjaunīgās enerģijas īpatsvars kopējā enerģijas patēriņā 2023. gadā dažādās dalībvalstīs joprojām bija ļoti atšķirīgs, atspoguļojot katras dalībvalsts atšķirīgās sākumpozīcijas. Zviedrija 2023. gadā sasniedza augstāko atjaunīgās enerģijas īpatsvaru (66 %), tai sekoja Somija (51 %), Dānija (44 %) un Latvija (43 %), savukārt zemākais īpatsvars bija Luksemburgā, Beļģijā, Maltā un Īrijā (mazāk nekā 16 %).

Ņemot vērā gan atjaunīgās enerģijas patēriņu valstu līmenī, gan pašlaik paziņotos statistiskos pārvedumus, **2023. gadā atjaunīgās enerģijas īpatsvars joprojām bija mazāks par saistošo atjaunīgās enerģijas mērķrādītāju 2020. gadam, kas noteikts saskaņā ar 2009. gada Atjaunojamo energoresursu direktīvu**, divās dalībvalstīs: **Francijā un Īrijā – par 0,7 procentpunktiem mazāk nekā paredz 2020. gada pamatscenārijs**. Tas nozīmē, ka šīm dalībvalstīm viena gada laikā bija jāveic papildu pasākumi, lai nākamajā gadā novērstu šo atpalicību. Turklāt trīs dalībvalstis vēl aizvien **nav sasniegušas savu atsauces rādītāju 2022. gadam**[16]. Tiek sagaidīts, ka šīs dalībvalstis nākamajā integrētajā progresa ziņojumā paskaidros, kā tās plāno novērst šo atpalicību[17].

Kopumā ir panākts progress atļauju piešķiršanas procesa reformēšanā, un dalībvalstīs ir vērojama pozitīva attīstības dinamika. Uzraugot, kā tiek īstenots Komisijas ieteikums par atļauju piešķiršanu, tika konstatēti 1200 valstu pasākumi, no kuriem 520 pasākumi tika uzskatīti par pilnībā saskaņotiem[1]. Daudzu šo pasākumu īstenošana ir sākta nesen, un to ietekme vēl nav pilnībā redzama. Lētākas enerģijas rīcības plāna ietvaros Komisija paziņoja par turpmākiem likumdošanas pasākumiem, kā arī par īstenošanas atbalsta un spēju veidošanas pasākumiem, lai palīdzētu dalībvalstīm paātrināt atļauju piešķiršanas procesu atjaunīgās enerģijas un saistītās infrastruktūras projektu īstenošanai[18].

Energokopienas sekmīgi paplašinās visās dalībvalstīs, veicinot enerģētikas pārkārtošanu ar iedzīvotāju vadītām iniciatīvām. Pašlaik visā ES ir vairāk nekā 8000 energokopienu. Komisija atbalsta šīs norises, izmantojot nesen izveidoto **Pilsoņu enerģētikas konsultāciju centru** un **Energokopienu mehānismu**. Turklāt programma LIFE ir atbalstījusi sadarbību starp energokopienām un vietējām un reģionālajām pašvaldībām, veicinot vairāk nekā 50 vietējo pakalpojumu ieviešanu, kas palīdz iedzīvotājiem īstenot un izvērst energokopienu projektus.

ES dalībvalstis aktīvi strādā pie tā, lai uzlabotu klimatnoturību un klimatadaptāciju, īstenojot dažādus plānus, stratēģijas un satvarus. Visas dalībvalstis ir izveidojušas nacionālās adaptācijas rīcībpolitikas, un dažās dalībvalstīs ir ieviestas vai tiek gatavotas arī nozaru adaptācijas rīcībpolitikas. Vairākas dalībvalstis adaptācijas noteikumus integrē savos valsts klimata tiesību

[16] Īrija (atpaliek par 4 procentpunktiem), Francija (par 2,5 procentpunktiem) un Slovēnija (par 0,3 procentpunktiem). Atsauces rādītājs, kas noteikts Pārvaldības regulas 4. pantā, pamatojoties uz iepriekšējo ES līmeņa mērķrādītāju pirms pārskatītās Atjaunojamo energoresursu direktīvas stāšanās spēkā.
[17] Pamatojoties uz pasākumiem un skaidrojumiem, kas sniegti progresa ziņojumos, Komisija savā īpašajā dienestu darba dokumentā iepazīstina ar savu to dalībvalstu progresa novērtējumu, kuras 2022. gadā neizpildīja savu pamatscenāriju un/vai nesasniedza atsauces punktus.
[18] Eiropas Komisija: Enerģētikas ģenerāldirektorāts, *COWI, Eclareon and Prognos, Monitoring the implementation of the Commission recommendation and guidance on speeding up permit-granting procedures for renewable energy and related infrastructure projects – Final report*, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2025. g., https://data.europa.eu/doi/10.2833/2257747.

aktos, lai uzlabotu juridisko atbalstu adaptācijas centieniem. Dalībvalstis arī sekmīgi izstrādā un pilnveido savus nacionālos klimata riska novērtējumus, kas ir būtiski uz pierādījumiem balstītas adaptācijas politikas veidošanai.

Turpinās arī centieni vietējā un reģionālā līmenī stiprināt klimatnoturību un pielāgošanos klimata pārmaiņām visā ES. Tajās dalībvalstīs, kur to paredz tiesību akti, reģionālajām un vietējām pašvaldībām ir uzdots izstrādāt un īstenot adaptācijas plānus, un daudzas no tām integrē klimatnoturības pasākumus konkrētām nozarēm paredzētajās programmās. Ja šāda pilnvarojuma nav, daudzi reģioni un pilsētas brīvprātīgi izstrādā adaptācijas stratēģijas nacionālo klimatadaptācijas plānu vai ES pārrobežu programmu ietvaros, ko bieži atbalsta ar valdības stimuliem, norādījumiem un kopīgām iniciatīvām.

3.2 **Energoefektivitāte**

2023. gadā[19] primārās enerģijas patēriņš ES sasniedza 1209 miljonus tonnu naftas ekvivalenta (Mtoe), kas ir par 4,1 % mazāk nekā 2022. gadā un vidēji par 2,7 % gadā mazāk kopš 2020. gada. **Tas liecina par virzību uz jauno 2030. gada mērķrādītāju, proti, 992,5 Mtoe, taču atpalicība no tā joprojām ir liela (22 %).**

Enerģijas galapatēriņš 2023. gadā sasniedza 894 Mtoe, kas ir par 3,0 % mazāk nekā 2022. gadā un vidēji par 2 % gadā mazāk kopš 2019. gada, taču tas joprojām par 17 % atpaliek no jaunā 2030. gada mērķrādītāja (763 Mtoe), kas nozīmē, ka līdz 2030. gadam ir nepieciešams samazinājums vidēji vismaz par 2,2 %[20]. Energoefektivitātes centieni būs vēl vairāk jāpastiprina, lai līdz 2030. gadam sasniegtu enerģijas galapatēriņa samazinājuma mērķrādītāju (samazinājumu par 11,7 %), jo Komisijas veiktajā 2025. gada galīgo atjauninātō NEKP ES mēroga novērtējumā tika konstatēts tikai 8,1 % samazinājums salīdzinājumā ar 2030. gada prognozēm.

Neraugoties uz samazinājumu ES līmenī, vidējais ikgadējais primārās enerģijas patēriņa un enerģijas galapatēriņa samazinājums kopš 2019. gada dalībvalstīs joprojām bija ļoti atšķirīgs, atspoguļojot katras dalībvalsts atšķirīgos apstākļus un sākumpunktus. **Luksemburgā ir sasniegts lielākais vidējais gada enerģijas galapatēriņa samazinājums** kopš 2019. gada (5,4 %), tai seko Nīderlande (3,8 %) un Somija (3,0 %), savukārt Maltā, Horvātijā un Portugālē enerģijas galapatēriņš kopš 2019. gada ir pat palielinājies.

Enerģijas galapatēriņš 2023. gadā samazinājās par 6,1 % ES dzīvojamo ēku sektorā, par 5,4 % rūpniecības sektorā un par 3,0 % pakalpojumu nozarē salīdzinājumā ar 2022. gada līmeni. Datiem dzīvojamo ēku sektorā piemērotā klimata korekcija (-3,5 % salīdzinājumā ar 2022. gadu) norāda, ka samazinājums galvenokārt ir saistīts ar dzīvojamo ēku energoefektivitātes uzlabošanos, kā arī ar maigāku ziemu, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Ir jāpastiprina centieni uzlabot ēku **renovācijas tempu un jāuzrauga tās gaita**, kā arī **jāveicina dekarbonizācija un siltumapgādes elektrifikācija**. Lai gan 2022. gadā uzstādīja 2,8 miljonus siltumsūkņu vienību, to ieviešanas temps 2023. gadā palēninājās līdz 2,7 miljoniem vienību un 2024. gadā – līdz 2 miljoniem vienību[21]. Savukārt citu tīro tehnoloģiju ieviešana ēkās krietni pieauga: līdz 2024. gada beigām jumta saules fotoelementu (FE) jauda sasniedza aptuveni 338 GW, un akumulatoru uzkrāšanas iekārtu kopējais apjoms Eiropā 2025. gada pirmajā ceturksnī bija aptuveni 66 GW, tādējādi veicinot gan tīkla stabilitāti, gan atjaunīgās enerģijas integrāciju. **Valstu pasākumi vēl nenotiek pietiekami straujā tempā, lai līdz 2050. gadam izveidotu bezemisiju ēku fondu**, un šī mērķa sasniegšanai izšķiroša nozīme būs ātrai pārstrādātās Ēku energosnieguma direktīvas ieviešanai.

Jūnijā Komisija publicēja paketi, kuras mērķis ir atbalstīt Ēku energosnieguma direktīvas īstenošanu dalībvalstīs. Dalībvalstīm direktīva ir jātransponē līdz 2026. gada maijam.

Tiek stiprināti politikas un regulatīvie pasākumi, lai novērstu šķēršļus energoefektivitātei. Regulatīvie centieni, tai skaitā daudzu dalībvalstu atveseļošanas un noturības plānu ietvaros, ir vērsti uz šķēršļu novēršanu, vienkāršojot atļauju piešķiršanas procedūras ēku renovācijai un tīkla

[19] Jaunākie pieejamie dati.
[20] Tas attiecas uz 2023.–2030. gada periodu.
[21] Kopīgais pētniecības centrs, gaidāmais *CETO* ziņojums par siltumsūkņiem.

savienojumiem, novēršot pretrunīgus stimulus īres tirgos un veicinot energospeciālistu apmācību un sertifikāciju. Turklāt, lai stimulētu investīcijas energoefektivitātē un atbalstītu tehnoloģiju ar mazu enerģijas patēriņu ieviešanu, tiek izmantoti tirgus instrumenti, piemēram, enerģijas nodokļi, nodevas un atvieglojumi. Energoefektivitātes pienākuma shēmas (EEPS) un tirgojamas "baltās apliecības" paredz, ka piegādātājiem ir jānodrošina galalietotājiem enerģijas ietaupījumi. Oglekļa cenas noteikšanas mehānismi, tai skaitā ES ETS, rada ieņēmumus energoefektivitātes iniciatīvām, savukārt enerģijas nodokļi un transportlīdzekļu nodevas veicina patēriņa samazināšanu. Ekodizaina un energomarķējuma noteikumi vēl vairāk sekmē energoefektīvu produktu ražošanu un patērētāju apzinātu izvēli.

Energoefektivitātes pasākumu īstenošana, tajā skaitā energomarķējuma un ekodizaina noteikumu atjaunināšana, 2023. gadā ļāva ietaupīt aptuveni **120 miljardus EUR** uz enerģijas rēķiniem, un šī summa 2030. gadā varētu sasniegt aptuveni 162 miljardus EUR[22].

3.3 **Enerģijas tirgi**

Pietiekams pārrobežu starpsavienojums starp dalībvalstīm ir absolūts priekšnoteikums tam, lai nodrošinātu tīras un lētas elektroenerģijas brīvu plūsmu un sasniegtu iedzīvotājus un uzņēmumus visā Eiropā, veicinot zemākas elektroenerģijas cenas, lielāku piegādes drošību un labāku atjaunīgās enerģijas integrāciju.

Dalībvalstis ir veikušas ievērojamus pasākumus ar mērķi **palielināt pārrobežu jaudu**, piemēram, īstenojot tādus projektus kā **Baltijas starpsavienojums** starp Somiju un Igauniju, *ElecLink* starpsavienojums starp Apvienoto Karalisti un Franciju, kā arī Grieķijas–Bulgārijas *IGB* gāzes cauruļvads. Dažādu kopīgu interešu projektu pabeigšana **starpsavienojumu līmeni uzlabos vēl vairāk**. Dalībvalstis pašlaik ziņo par 83 notiekošiem kopīgu interešu projektiem (KIP), no kuriem lielākā daļa aptver starpsavienotājus. Šobrīd tiek veidots otrais KIP/SIP saraksts, kurā līdz šim ir iekļauti 230 atbalsttiesīgi projekti, un ir paredzams, ka tas tiks pabeigts līdz 2025. gada beigām.

Tomēr trīspadsmit dalībvalstis (BE, DE, IE, EL, ES, FR, IT, CY, NL, PL, PT, RO, SE) joprojām nav sasniegušas 2030. gada starpsavienojumu mērķrādītāju vismaz 15 % apmērā, bet astoņas dalībvalstis (IE, EL, ES, FR, IT, CY, NL, PL) joprojām nav sasniegušas 2020. gada starpsavienojumu mērķrādītāju 10 % apmērā[23]. Ir jāpieliek papildu pūles, lai sasniegtu 2030. gada mērķus, īpaši attiecībā uz plānoto pārrobežu projektu savlaicīgu īstenošanu.

Pagājušā gada aprīlī *ACER* nosūtīja Eiropas Parlamentam un Eiropas Komisijai atzinumu**, kurā uzsvērts, ka pārvades sistēmu operatoriem (PSO) ir steidzami jāpanāk turpmāks progress.** Iekšējais elektroenerģijas tirgus ir mūsu kopīgās piegādes drošības pamats un galvenais priekšnoteikums atjaunīgo energoresursu izvēršanas mērķrādītāju sasniegšanai. Starpsavienojumu jaudas maksimāla izmantošana, sasniedzot minimālo prasību par 70 %, ir priekšnoteikums enerģētikas pārkārtošanai, jo pārrobežu tirdzniecība atbalsta atjaunīgo energoresursu izvēršanu, samazina izmaksas un uzlabo elektroapgādes drošību, optimizējot esošā tīkla izmantošanu.

Turklāt ir svarīgi, lai dalībvalstis **palielinātu** savās elektroenerģijas sistēmās pieejamo **nefosilās elastības jaudu**, pabeidzot visu attiecīgo ES regulu transponēšanu un īstenošanu, kas ļauj efektīvi piedalīties pieprasījumreakcijas, uzkrāšanas un decentralizētas ražošanas procesos visos attiecīgajos tirgos. Daudzas dalībvalstis ir noteikušas vērienīgus mērķrādītājus attiecībā uz patērētāju līdzdalību, viedo skaitītāju ieviešanu un elektroenerģijas sistēmas pietiekamību, radot pamatu reaģētspējīgākai un integrētākai energosistēmai.

[22] Lētākas enerģijas rīcības plāns.

[23] Pamatojoties uz *ENTSO-E* ziemas prognozi 2024.–2025. gadam (ENER ĢD aprēķini, balstoties uz importa starpsavienojumu jaudas un ražošanas jaudas datiem, kas paziņoti 2025. gada 10. janvārī plkst. 19.00).

3.4 **Piegādes drošība**

Gāzes uzglabāšanas regulas darbības sekmīga **pagarināšana** apliecina Eiropas apņemšanos panākt **enerģētisko drošību un noturību**. Ņemot vērā apgādes drošības izšķirošo nozīmi enerģētikas pārkārtošanā, tas palīdzēs sagatavoties nākamajām ziemām, vienlaikus nodrošinot dalībvalstīm elastību, lai novērstu pārmērīgas cenas un tirgus izkropļojumus.

Gāzes krātuvju piepildījuma līmenis 90 % apmērā tika sasniegts līdz 2024. gada augusta beigām, taču **gāzes piegādes drošība neradīja bažas, neraugoties uz auksto ziemu un salīdzinoši nelielo *LNG* piegādes apjomu** ziemas mēnešos. Komisija un dalībvalstis cieši sadarbojās, lai garantētu, ka Krievijas gāzes tranzīta caur Ukrainu izbeigšana 2024. gada decembrī neietekmēs piegādes drošību. Lai gan ietekme dažādos reģionos ir bijusi atšķirīga, vispārējā piegādes drošība un cenas netika būtiski ietekmētas ES mērogā, pateicoties kolektīvajam sagatavošanās darbam, tajā skaitā diversifikācijas centieniem, izmantojot ***AggregateEU*** mehānismu, kas deva ievērojamus rezultātus: gandrīz 190 reģistrētu uzņēmumu, 90 mljrd. m³ apvienota pieprasījuma, 160 mljrd. m³ piegāžu un vairāk nekā 77 mljrd. m³ saskaņota gāzes apjoma starp patērētājiem un piegādātājiem. Rezultātā Krievijas gāzes importa īpatsvars 2025. gadā (līdz augustam) samazinājās līdz 12 % salīdzinājumā ar 19 % 2024. gadā. ES Enerģētikas un izejvielu platforma arī paplašinās pieprasījuma agregēšanu, iekļaujot jaunus produktus un preces, izmantojot Eiropas tirgus spēku un lielumu. 2025. gada 14. oktobrī gāzes krātuvju piepildījuma līmenis bija 83 %.

Saistībā ar **naftas piegādes drošību nav bijis nekādu problēmu**. Nelieli naftas uzkrājumi tika iztērēti naftas cauruļvadu darbības traucējumu un/vai pārstrādes rūpnīcu slēgšanas dēļ, taču visas dalībvalstis saglabāja vai atjaunoja obligātos naftas uzkrājumus. Tā kā joprojām tiek piemērotas sankcijas pret Krievijas naftas importu, kā arī ēnu floti, tikai trīs dalībvalstis turpina importēt Krievijas naftu (2024. gadā tās veidoja 3 % no ES naftas importa).

Elektroapgādes drošības situācija ES kopumā ir bijusi labvēlīga, pateicoties pieaugošajām uzstādītajām atjaunīgās enerģijas jaudām, mērenajam pieprasījumam pēc elektroenerģijas, kopumā labai kodolenerģijas ražošanai un labvēlīgiem hidroenerģijas līmeņiem visā ES. Būtisks elektroapgādes drošības uzlabojums bija **Baltijas valstu sinhronizācija** ar kontinentālās Eiropas elektroenerģijas sistēmu, kas ļāva Igaunijai, Latvijai un Lietuvai iegūt pilnīgu enerģētisko neatkarību no Krievijas un tādējādi arī nodrošināt ES kolektīvo energoapgādes drošību.

2024. gada decembrī notika *Estlink-2* zemūdens kabeļa pārrāvums starp Somiju un Igauniju, kas, lai gan neapdraudēja elektroapgādes drošību reģionā, apliecināja kritiskās energoinfrastruktūras neaizsargātību pret ļaunprātīgu rīcību, īpaši zem ūdens. Reaģējot uz to, Komisija 2025. gada februārī pieņēma kopīgu paziņojumu par zemūdens kabeļu drošības un noturības stiprināšanu četros galvenajos pīlāros: novēršana, atklāšana, reaģēšana un atturēšana.

Pagājušajā gadā daži lokāli ekstremāli laikapstākļi arī radīja ievērojamu slodzi ES elektroenerģijas sistēmai, piemēram, vētra "Ēovina" Īrijā 2025. gada janvārī.

Vēl viens nozīmīgs notikums bija **elektroapgādes pārrāvums Pireneju pussalā 2025. gada 28. aprīlī**, kas skāra visu Pireneju pussalu un nelielu teritoriju Francijā netālu no Spānijas robežas. Portugāles un Spānijas pārvades tīklu darbība tika pilnībā atjaunota tajā pašā naktī saskaņā ar elektroapgādes atjaunošanas ārkārtas situācijā tīkla kodeksu. Kamēr pamatcēloņi vēl tiek noskaidroti, Komisija rūpīgi seko līdzi situācijai. Komisija analizē visus konstatējumus, tai skaitā Spānijas un Portugāles iesniegtos *ex post* izvērtējuma ziņojumus un *ENTSO-E* izveidotās eksporta darba grupas ziņojumu, un var apsvērt iespēju rīkoties, lai uzlabotu vispārējo ES apgādes drošību, piemēram, gaidāmās ES enerģētiskās drošības satvara pārskatīšanas laikā.

Paziņotie valstu enerģētiskās drošības mērķrādītāji galvenokārt ir vērsti uz nepārtrauktas piegādes nodrošināšanu un, otrkārt, – uz enerģijas avotu diversifikāciju. Dalībvalstis ziņo, ka liela uzmanība tiek pievērsta gāzes piegādes drošības uzlabošanai, attīstot jaunus *LNG* terminālus, alternatīvus cauruļvadu maršrutus un atjaunīgās gāzes.

3.5 **Pētniecība, inovācija un konkurētspēja**

Tīras enerģijas tehnoloģijas sniedz būtisku ieguldījumu ekonomikā; tiek lēsts, ka atjaunīgās enerģijas nozarē 2023. gadā ES bija nodarbināti aptuveni 1,8 miljoni cilvēku, un tās kopējais apgrozījums bija aptuveni 233 miljardi EUR[24]. ES tīras enerģijas tehnoloģiju nozares konkurētspējai ir izšķiroša nozīme ne tikai enerģētikas un klimata mērķu sasniegšanā, bet arī darbvietu radīšanā, vienlaikus stiprinot enerģētisko un ekonomisko drošību[25].

Neto nulles emisiju industrijas akts, kas stājās spēkā 2024. gadā, bija svarīgs solis ES neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas atbalstīšanā. Komisija 2025. gada maijā pieņēma četrus sekundāros tiesību aktus[26], kas ir svarīgs atskaites punkts akta īstenošanā. Komisija arī nāca klajā ar paziņojumu, kurā novērtēts ES neto nulles emisiju tehnoloģiju piedāvājums un apliecināta spēcīga paļaušanās uz Ķīnu, īpaši attiecībā uz saules fotoelementu sistēmām (94 % FE moduļu un FE elementu) un baterijām (50 % bateriju pakešu, moduļu un elementu, kā arī 81 % anoda aktīvo materiālu)[27]. Kopumā ES tīro tehnoloģiju nozare joprojām saskaras ar spēcīgu konkurences spiedienu. Paredzams, ka pasaules līmenī nākamajos gados bez turpmākiem politikas pasākumiem saglabāsies ievērojams ražošanas jaudas pārpalikums bateriju, saules enerģijas, vēja enerģijas (vējagregāta gondolu) un ūdeņraža (elektrolīzeru bloku) ražošanas nozarēs[28].

ES ir vadošā loma pasaulē publisko izdevumu ziņā pētniecībā un inovācijā tīras enerģijas tehnoloģiju jomā, un pēdējos gados tā ir palielinājusi savas publiskās investīcijas šajā nozarē[29]. 2023. gadā dalībvalstis nodrošināja enerģētikas savienības pētniecības un inovācijas prioritātēm finansējumu gandrīz 8,5 miljardu EUR apmērā, palielinot savus izdevumus par piekto daļu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu. ES līmenī tas tika papildināts ar vairāk nekā 2 miljardiem EUR attiecīgajos pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" projektos. Kopējais ieguldījumu apjoms izvirza ES vadošā pozīcijā starp lielākajiem pasaules ekonomikas reģioniem publisko pētniecības un inovācijas izdevumu ziņā tīras enerģijas tehnoloģiju jomā[30]. Tomēr **privātās investīcijas pētniecībā un inovācijā**, kas nozīmīgākajos ekonomikas reģionos nodrošina vairāk nekā trīs ceturtdaļas no pētniecības un inovācijas finansējuma tīras enerģijas tehnoloģijām, ekonomiski spēcīgākajās Āzijas valstīs joprojām ir ievērojami lielākas nekā ES un ASV[31]. **Jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu stratēģija**, kas tika uzsākta 2025. gada maijā, ir vērsta uz inovāciju plaisas mazināšanu starp ES un tās galvenajiem globālajiem konkurentiem un paredz vairāku pamatdarbību īstenošanu, sākot ar inovācijai labvēlīga regulējuma izveidošanu un beidzot ar finansējuma pieejamības uzlabošanu un inovāciju ātrāku ieviešanu tirgū.

Energotehnoloģiju stratēģiskā plāna (*SET* plāna) jaunās pārvaldības, ko Komisija ierosināja 2025. gadā, mērķis ir kopā ar dalībvalstīm **definēt kopīgas īstenošanas un investīciju programmas katrai tehnoloģijai**, lai vēl vairāk izmantotu sinerģiju starp ES, dalībvalstīm, enerģētikas pētniecības un rūpniecības nozares ieinteresētajām personām. Turklāt 2025. gadā SET plānā **lielāka uzmanība ir pievērsta transversālām problēmām**, piemēram, inovāciju ieviešanai tirgū, apritīgumam, digitalizācijai un sabiedrības prasmēm. Dalībvalstis ziņoja, ka nacionālie mērķrādītāji, kas atspoguļo *SET* plānu mērķus, liecina, ka liela uzmanība tiek pievērsta energosistēmām un ūdeņradim. Attiecībā uz kodoltehnoloģijām Eiropas Mazo modulāro reaktoru (MMR) industriālā alianse 2025. gada septembrī publicēja savu stratēģisko rīcības plānu, kurā izklāstītas konkrētas darbības, lai līdz 2030. gadu sākumam atbalstītu un paātrinātu MMR izstrādi un ieviešanu, izmantojot vairākus atlasītus projektus. Kodolsintēzes enerģijas jomā *ITER* projekts sasniedza visus galvenos snieguma rādītājus pagājušajā gadā, un 2025. gada pirmajā pusgadā

[24] EurObserv'ER, *The State of Renewable Energies in Europe, 2024 edition*, 2025.
[25] Visaptverošāku novērtējumu sk. 2025. gada progresa ziņojumā par tīrās enerģijas tehnoloģiju konkurētspēju, COM(2025) 74 final.
[26] Sk. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1324.
[27] C/2025/3236.
[28] BloombergNEF, *Energy Transition Supply Chains*, 2025.
[29] *CETO*, *Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU - 2024 Status Report*, 2025.
[30] Kopīgā pētniecības centra analīze *CETO* (gaidāmajiem) 2025. gada ziņojumiem.
[31] COM(2025) 74 final.

rādītāji liecināja, ka projekts tiek īstenots saskaņā ar grafiku, tuvinot to zinātniskās izpētes posmam, kas pavērs durvis rūpnieciskai komercializācijai.

4. IZŠĶIROŠS BRĪDIS, LAI PABEIGTU STABILAS ENERĢĒTIKAS SAVIENĪBAS IZVEIDI

Dekarbonizācija sniedz lielisku izaugsmes iespēju: tā var nodrošināt enerģijas cenu un tirgu stabilitāti, samazināt enerģijas rēķinu izmaksas, radīt kvalitatīvas darbvietas un palielināt Eiropas rūpniecības konkurētspēju, vienlaikus palielinot iekšzemes enerģijas ražošanu, sniedzot ieguvumus piegādes drošības un enerģētiskās neatkarības ziņā.

Lētākas enerģijas rīcības plāna pilnīga īstenošana sāk parādīt pirmo ietekmi uz vietas. Turpmākajos mēnešos prioritāte joprojām būs samazināt enerģijas cenas visiem Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem, vienlaikus paātrinot 2030. gada satvara īstenošanu. Komisija pastiprinās centienus, pamatojoties uz 21. oktobrī paziņoto darbību kopumu[32].

Tajā pašā laikā tas būs stabils pamats, lai nākamajā desmitgadē sekmīgi turpinātu **virzīties uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam**.

Likumdevēji pašlaik izskata **Komisijas priekšlikumu grozīt Eiropas Klimata aktu, nosakot 2040. gada ES klimata mērķrādītāju – siltumnīcefekta gāzu neto emisiju samazinājumu par 90 % salīdzinājumā ar 1990. gada līmeni**.

Tiklīdz būs panākta vienošanās par ES klimata mērķrādītāju 2040. gadam, tas kalpos par kritēriju ES politikas satvaram nākamajai desmitgadei. Pieredze, kas gūta, īstenojot pašreizējo tiesisko regulējumu, tai skaitā Pārvaldības regulu, ir parādījusi, cik svarīgi ir saskaņot mērķus ar spēju sasniegt rezultātus un koordinēt valstu stratēģijas.

Galvenā uzmanība būtu jāpievērš saskaņota un paredzama politikas satvara ierosināšanai, kas nodrošinātu ilgtermiņa noteiktību dalībvalstīm, investoriem un iedzīvotājiem visā enerģētikas pārkārtošanas nākamajā posmā. Lai to panāktu, jāatrisina vairākas problēmas.

Pirmkārt, **dziļāka elektrifikācija būs būtiska, lai panāktu vērienīgu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu un apmierinātu enerģijas vajadzības konkurētspējīgai un pārtikušai ES.** Tomēr elektroenerģijas īpatsvars enerģijas galapieprasījumā vairāk nekā desmit gadus ir saglabājies nemainīgs – aptuveni 23 %. Lai sasniegtu ES dekarbonizācijas mērķus un nodrošinātu plaša mēroga elektrifikāciju sauszemes transportam, telpu apsildei, ūdens uzsildīšanai un daudziem rūpnieciskiem procesiem, tam līdz 2030. gadam ir jāpalielinās līdz vienai trešdaļai jeb aptuveni 32 %, kā norādīts tīras rūpniecības kursā, un līdz 2040. gadam gandrīz jādivkāršojas, sasniedzot 50 %.

Ņemot vērā arī elektroenerģiju, kas nepieciešama ūdeņraža ražošanai, šī pāreja prasīs līdz 2040. gadam vairāk nekā dubultot elektroenerģijas ražošanas jaudu, kā arī investēt aptuveni **1 triljonu EUR tīklos un elastībā līdz 2040. gadam**.

Otrkārt, lai šī **stratēģiskā pieeja būtu izmaksu ziņā efektīva**, būs arī jāturpina veicināt **energoefektīvu** tehnoloģiju ieviešanu un jāpanāk, ka visās mājsaimniecībās un uzņēmumos ir uzstādīti viedie skaitītāji. Vissvarīgākais ir tas, ka lielākā daļa no energoefektivitātei nepieciešamajām investīcijām 2030.–2040. gadā ir saistīta ar **esošo ēku renovāciju**, ieskaitot siltumapgādes un aukstumapgādes renovāciju, īpaši dzīvojamo ēku sektorā, kur būtu vajadzīgs līdz pat 241 miljardam EUR gadā[33].

Treškārt, **ir jāpopularizē Eiropā ražotās inovatīvās tehnoloģijas, lai enerģētikas pārkārtošana būtu sekmīga** un lai nodrošinātu, ka nākotnes energosistēma ir balstīta uz konkurētspējīgu ES tīro tehnoloģiju nozari. Digitālo risinājumu un MI lietojumu izstrādei un ieviešanai ir liels potenciāls nodrošināt lielāku energosistēmas efektivitāti un elastību un veicināt

[32] Komisija pastiprina centienus samazināt enerģijas cenas, veicot virkni pasākumu, lai sniegtu atvieglojumus nozarēm un patērētājiem — Enerģētika

[33] (SWD(2024) 64 final).

atjaunīgo energoresursu integrāciju par zemākām izmaksām. Vienlaikus ir svarīgi nodrošināt ES energosistēmas kiberdrošību un plānot datu centru pieaugošā patēriņa integrāciju[34].

Lai atbalstītu energosistēmas ārkārtīgi vērienīgu attīstību, investīcijas tīrā enerģijā būs jāpalielina no aptuveni 240 miljardiem EUR 2020. gadā līdz aptuveni 695 miljardiem EUR gadā 2040. gadā. Ar šīm investīcijām ir jāatbalsta elektroenerģijas infrastruktūras paplašināšana, digitalizācija un modernizācija, iekšzemes ražošana un uzkrāšana.

Izšķiroša nozīme būs publisko investīciju piesaistīšanai un privāto investīciju mobilizēšanai, kā arī inovatīvu finanšu instrumentu izveidei, lai atbalstītu ilgtspējīgas investīcijas enerģētikas un klimata jomā visā ES un veicinātu pārrobežu sadarbību. Piemēram, ES atjaunīgās enerģijas finansēšanas mehānisms varētu atbalstīt izmaksu efektivitāti un palielināt dalībvalstu ieceru vērienu, veicinot ES mēroga atjaunīgās enerģijas izsoles, kā ieteikts Letas ziņojumā.

Kā norādīts Lētākas enerģijas rīcības plānā un Energoefektivitātes ceļvedī, ES garantiju shēmu paplašināšana energoefektivitātes pakalpojumiem un energoefektivitātes paātrināšanas instrumenti veicinās energoefektivitātes tirgus izaugsmi un pārvērtīs enerģijas ietaupījumus par tirgus virzītu preci, kas ļauj eiropiešiem gūt labumu no pakalpojumiem, kuri spēj samazināt rēķinus par enerģiju. Gaidāmā Enerģētikas pārvaldības regulas pārskatīšana sniedz iespēju pārveidot nacionālos un enerģētikas klimata plānus par **uzticamām investīciju stratēģijām**, kas veicina reformas un efektīvi novirza finansējumu pārejai uz tīru enerģiju.

Pēc **kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanas** dalībvalstis var izmantot kohēzijas fondus, lai atbalstītu energotīklu starpsavienojumu projektus un saistītās pārvades, sadales un uzkrāšanas infrastruktūras izbūvi.

Turklāt priekšlikumā par vērienīgu daudzgadu finanšu shēmu (DFS) 1,98 triljonu EUR apmērā 2028.–2034. gada periodam (faktiskajās cenās) ierosināts pieckārtīgi palielināt **Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta** budžetu stabilas enerģētikas savienības izveidei nepieciešamās pārrobežu infrastruktūras stiprināšanai.

Valstu un reģionālās partnerības plāni atbalstīs vietējos pārvades un sadales tīklus, ņemot vērā arī Eiropas enerģētikas tīklu (*TEN-E*). Klimatnoturības satvara mērķis cita starpā būs vērsts uz to, lai nodrošinātu, ka visas investīcijas un galvenās rīcībpolitikas, kas ir pakļautas klimata pārmaiņu ietekmei, ir izstrādātas tā, lai tiktu galā ar klimata riskiem, kas varētu materializēties to darbības laikā. Priekšlikums balstās arī uz **Eiropas Konkurētspējas fondu**, kas vienkāršos un paātrinās ES finansējuma sniegšanu un stimulēs privātās un publiskās investīcijas stratēģiskās tehnoloģijās, tai skaitā tajās, kas ir kritiski svarīgas pārejai uz tīru enerģiju.

Būtiski būs nodrošināt saskanību starp turpmākajiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem un valstu un reģionālo partnerības plānu izstrādi, ieskaitot to vidusposma pārskatīšanu. Tā atbalstīs investīciju prioritāšu saskaņošanu ar ilgtermiņa enerģētikas reformām un tādas infrastruktūras nodrošināšanu, kas ir patiesi integrētas enerģētikas savienības pamatā, tajā skaitā tiks novērstas astoņas kritiskās vājās vietas, kas konstatētas saskaņā ar iniciatīvu "Enerģijas maģistrāles".

Vienkāršošanai ir būtiska nozīme, lai ātrāk sasniegtu valsts un ES līmeņa enerģētikas politikas mērķus un mērķrādītājus, pamatojoties uz īstenošanas dialogiem un reālās situācijas apsekojumiem. Pašreizējā Pārvaldības regula jau bija nozīmīgs solis šajā virzienā, taču ir vajadzīgs jauns impulss, lai vēl vairāk racionalizētu un saskaņotu plānošanas, ziņošanas un investīciju izsekošanas elementus. Tas varētu racionalizēt procesus un nodrošināt, ka turpmākais enerģētikas un klimata politikas satvars joprojām ir **reaģētspējīgs un mērķtiecīgs, vienlaikus nodrošinot vērienīgu klimatisko pārkārtošanos un enerģētikas pārkārtošanu**. Turpmākais enerģētikas un klimata satvars būtu jāizmanto stratēģiskāk, lai piesaistītu investīcijas un atbalstītu īstenošanu dalībvalstīs.

[34] *IEA* ziņo par datu centru patēriņa pieaugumu 70 % apmērā Eiropā laikposmā no 2025. līdz 2030. gadam: *Energy and AI*.

Eiropas iedzīvotājiem ikdienā ir jājūt ieguvumi no enerģētikas pārkārtošanas. Iedzīvotāju iesaistes iespēju nodrošināšana enerģētikas projektu un tīkla infrastruktūras plānošanas un izstrādes posmā vai atbalsts tiem, lai viņi gūtu labumu no inovatīviem piedāvājumiem, kas ļauj izvairīties no cenu svārstībām, nodrošinās nepieciešamo sabiedrības atbalstu, lai sasniegtu ES mērķus, un palīdzēs samazināt rēķinus par enerģiju. Eiropas Komisijas 2024. gadā organizētā iedzīvotāju paneļdiskusija par energoefektivitāti varētu kalpot kā piemērs informācijas sniegšanai turpmākajām ES iniciatīvām.

Kopā šiem uzlabojumiem būtu jāveido saskaņotāks un tālredzīgāks satvars, kas spētu atbalstīt ES pāreju uz tīro enerģiju nākamajā desmitgadē, vienlaikus aizsargājot konkurētspēju, pieejamību cenas ziņā, drošību un sociālo taisnīgumu, un ļautu pabeigt enerģētikas savienības izveidi.

1. PIELIKUMS

Tabula. Lētākas enerģijas rīcības plāna īstenošanas gaita

 pabeigta nepabeigta

I pīlāra darbības. ***Zemākas enerģijas izmaksas***	**Apakšdarbība**	**Statuss**	**Termiņš**
1. Elektroenerģijas izmaksu samazināšana	**Norādījumi** par tīkla tarifu metodiku un apsteidzošām investīcijām tīklā	✓	2025. g. 2. cet.
	Ieteikums dalībvalstīm par elastības iespēju (tai skaitā END) izmantošanu elektroenerģijas nodokļu samazināšanā	→	2025. gada 4. cet.
	Iedzīvotāju enerģētikas pakete, ieskaitot norādījumus un pasākumus saistībā ar enerģētisko nabadzību un kopienām	→	2026. g. 1. cet.
2. Elektroenerģijas piegādes izmaksu samazināšana	**EIB izmēģinājuma projekts** tīru **EPL** jomā (500 miljoni EUR), **tīklu ražošanas** pakete (1,5 miljardi EUR)	✓	2025. g. 2. cet.
	Norādījumi par inovatīviem atjaunīgo energoresursu izvēršanas veidiem un par tīkla un uzkrāšanas teritorijām	✓	2025. g. 2. cet.
	Komisijas īstenošanas atbalsts, izmantojot *Accele-RES* paplašināšanu, atļauju piešķiršanas ekspertu grupu, saskaņotās rīcības forumu (*CA-RES*), īstenošanas dialogu, jautājumu un atbilžu norāžu rīku	✓	2025. g. 2. cet.
	Valsts atbalsta regulējuma pārskatīšana	✓	2025. g. 2. cet.
	Norādījumi par cenu starpības līgumiem	→	2025. gada 4. cet.
	Tiesību aktu priekšlikumi par atļauju piešķiršanas procesu paātrināšanu energoinfrastruktūrai, uzkrāšanai un atjaunīgajiem energoresursiem	→	2025. gada 4. cet.
	Eiropas **elektrotīklu pakete**	→	2025. gada 4. cet.
	Norādījumi par to, kā atlīdzināt par elastīgumu mazumtirdzniecības līgumos	→	2025. gada 4. cet.
	Tīkla kodekss par pieprasījumreakciju	→	2026. g. 1. cet.
	Nākotnes tirgus noteikumi riska ierobežošanas iespēju palielināšanai	→	2026. g. 3. cet.
	Dalībvalstis pielāgo valsts atļauju piešķiršanas procedūras un stiprina valsts iestādes	→	Pēc iespējas drīzāk
3. Gāzes tirgu uzlabošana	**ES pirktspējas izmantošana**	→	2025. g. 2. cet.– 2026. g.
	EIB energoefektivitātes produkts MVU, garantiju shēma, izmēģinājuma projekts	✓	2025. g. 3. cet.

	Enerģijas ietaupījumu sertifikācijas shēmas ES mēroga tirgus novērtējums		2025. g. 3. cet.
	ES **energomarķējuma un ekodizaina noteikumu** atjaunināšana		2025. g. 3. cet.
	Novērtējums par piekļuvi kapitālam un finansiāliem stimuliem		2025. gada 4. cet.
	Gāzes tirgus darba grupas novērtējums		2025. gada 4. cet.
	Dalībvalstis un tirgus uzraudzības iestādes pastiprina uzraudzību un izpildi		Pēc iespējas drīzāk
4. Energoefektivitāte	**EIB programma** MVU energoefektivitātei		2025. g. 3. cet.
	Veicināt **efektīvas ierīces un produktus**		Pēc iespējas drīzāk
II pīlāra darbības. ***Enerģētikas savienības izveides pabeigšana***	**Apakšdarbība**	**Statuss**	**Termiņš**
5. Enerģētikas savienības izveides pabeigšana	**Enerģētikas savienības darba grupas** izveide		2025. g. 2. cet.
	Kodoljomas pārskata programma (*PINC*)		2025. g. 2. cet.
	Baltā grāmata par **dziļāku elektroenerģijas tirgus integrāciju**		2025. gada 4. cet.
	Tīras enerģijas investīciju stratēģija		2025. gada 4. cet.
	Energotehnoloģiju stratēģiskais plāns		2025. gada 4. cet.
	Elektrifikācijas rīcības plāns, Siltumapgādes un aukstumapgādes stratēģija, Stratēģiskais ceļvedis digitalizācijai un MI		2026. g. 1. cet.
	Kodolsintēzes stratēģija		2026. g.
	Pārvaldības regulas pārskatīšana		Līdz 2027. g. vidum
III pīlāra darbības. ***Investīciju piesaistīšana un īstenošanas nodrošināšana***	**Apakšdarbība**	**Statuss**	**Termiņš**
6. Trīspusēji nolīgumi	**Trīspusēju nozaru nolīgumu** par lētu enerģiju Eiropas rūpniecībai procesa sākšana		2025. gada 4. cet.

Rīcība – **IV pīlārs.** ***Gatavība iespējamām krīzēm***	**Apakšdarbība**	**Statuss**	**Termiņš**
7. Piegādes drošības garantēšana par labu cenu stabilitātei	**Enerģētiskās drošības satvara** pārskatīšana		2026. g. 1. cet.
8. Gatavība cenu krīzēm	**Norādījumi** par shēmām **maksimālā pieprasījuma samazināšanai cenu kāpuma periodos**, kad energosistēma ir noslogota		Notiek
	Pārrobežu starpsavienojumu jaudas pagaidu pieaugums krīzes laikā		Pastāvīgi
Darbība – uzraudzība	**Apakšdarbība**	**Statuss**	**Termiņš**
Ziņojums par enerģētikas savienības stāvokli	Komisijai jāīsteno, jāuzrauga un jāziņo par rīcības plāna īstenošanas progresu ziņojumā par enerģētikas savienības stāvokli		Katru gadu

2. PIELIKUMS. Progresa ziņojums par konkurētspēju

Šajā pielikumā ir sniegta jaunākā informācija par ES konkurētspēju tīras enerģijas tehnoloģiju jomā, papildinot 3.5. iedaļu. Tā pamatā ir progresa ziņojums[35], kas 2025. gada februārī pieņemts saistībā ar tīras rūpniecības kursu un Lētākas enerģijas rīcības plānu, kā arī Tīras enerģijas tehnoloģiju observatorijas (*CETO*) darbs.

1. Globālās tirgus tendences

Globālās investīcijas tīrā enerģijā ir apsteigušas investīcijas fosilajās degvielās; aptuveni divas trešdaļas gaidāmās 3 triljonu EUR kapitāla plūsmas, kas 2025. gadā paredzēta enerģētikas nozarei, tiks novirzītas tīras enerģijas tehnoloģijām[36]. Atjaunīgie energoresursi ir izmaksu ziņā viskonkurētspējīgākie elektroenerģijas avoti ES, un 2024. gadā atjaunīgās enerģijas īpatsvars tās elektroenerģijas ražošanas struktūrā sasniedza 47 %.

ES joprojām ir nozīmīga loma tīro tehnoloģiju tirdzniecībā, pateicoties nesen samazinātajām tirdzniecības deficīta vērtībām siltumsūkņiem, saules fotoelementiem un akumulatoriem, kā arī saules siltumenerģijas pārpalikumam. Tomēr šie uzlabojumi daļēji atspoguļo mazāku pieprasījumu un lielus krājumus, nevis ražošanas bāzes atjaunošanos. Eksports 2024. gadā samazinājās, ES zaudējot 7 % eksporta vērtības[37]. Paredzams, ka pasaules līmenī saglabāsies saules enerģijas, bateriju, vēja enerģijas un ūdeņraža ražošanas jaudas pārpalikums, jo Ķīna dominēs investīciju un ražošanas jomā, nodrošinot vairāk nekā 85 % globālās saules enerģijas un bateriju jaudas. ES ražošanas izmaksas joprojām ir ievērojami augstākas – tiek lēsts, ka Ķīnas saules enerģijas moduļi ir par 35–65 % lētāki nekā Eiropas moduļi, bet vēja turbīnas ir par aptuveni vienu trešdaļu lētākas[38].

2. Neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošana un piegādes ķēdes

Tīro tehnoloģiju ražošanas veicināšanai ir būtiska nozīme ES politikā saskaņā ar tīras rūpniecības kursu un Neto nulles emisiju industrijas aktu. 2025. gadā tika pieņemti jauni valsts atbalsta un nodokļu regulējumi, lai atbalstītu investīcijas, savukārt Neto nulles emisiju industrijas akta sekundārie tiesību akti nodrošina instrumentus ES spēju palielināšanai un noturības kritēriju piemērošanai iepirkumos un izsolēs. Neraugoties uz šiem pasākumiem, atkarība joprojām ir ievērojama: Ķīna 2023. gadā nodrošināja vairāk nekā 90 % FE moduļu, gandrīz 80 % no visām FE sistēmām, pusi no akumulatoru komponentiem un lielāko daļu pastāvīgo magnētu vējturbīnām[39].

ES saglabā spēcīgu pozīciju vēja turbīnu, tīkla tehnoloģiju, hidroenerģijas un augstas klases siltumsūkņu jomā, kā arī globālo līderību biogāzes un biometāna jomā. Tai ir arī labas iespējas izmantot inovatīvas aviācijas un jūras transporta degvielas, lai gan ražošana joprojām ir maza mēroga un dārga. 2024. gadā kopējā ES tīro tehnoloģiju ražošanas vērtība sešām galvenajām tīrās enerģijas tehnoloģijām samazinājās par 11 % līdz 35 miljardiem EUR, un spēcīga izaugsme vērojama bija tikai vēja un hidroenerģijas jomā[40].

---

[35] COM(2025) 74 final.

[36] *IEA*, *World Energy Investment*, 2025. Konvertēts uz EUR, izmantojot vidējo valūtas kursu 0,9239 EUR par 1 USD 2024. gadā, pamatojoties uz ECB datiem.

[37] Kopīgais pētniecības centrs, pamatojoties uz *COMEXT*/*COMTRADE* datiem par atsevišķām tehnoloģijām (litija jonu akumulatoriem, FE moduļiem, saules siltumenerģiju, siltumsūkņiem, hidroenerģiju, vēja enerģiju) *CETO* (gaidāmajiem) 2025. gada ziņojumiem.

[38] *IEA*, Advancing Clean Technology Manufacturing, 2024.

[39] COM(2025) 3236 final.

[40] Kopīgais pētniecības centrs, pamatojoties uz *PRODCOM* datiem par atsevišķām tehnoloģijām (litija jonu akumulatoriem, FE moduļiem, saules siltumenerģiju, siltumsūkņiem, hidroenerģiju, vēja enerģiju) *CETO* (gaidāmajiem) 2025. gada ziņojumiem.

3. Tendences pētniecībā un inovācijā

ES joprojām ir pasaules līdere publiskajās pētniecības un inovācijas investīcijās tīrās enerģijas tehnoloģijās, 2023. gadā mobilizēdama vairāk nekā 10,5 miljardus EUR. Tomēr privātā pētniecība un inovācija, kas dominē pasaulē, ir daudz spēcīgāka lielākajās Āzijas valstīs (0,37 %–0,64 % no IKP) nekā ES (0,17 % no IKP) un ASV (0,08 % no IKP)[41], tādējādi ES atrodas nelabvēlīgākā situācijā. ES joprojām ir labas iespējas iesniegt augstvērtīgus patentu pieteikumus atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes jomā. Ņemot vērā šīs patentēšanas tendences, ES atrodas spēcīgās pozīcijās tādu tehnoloģiju jomās kā vēja enerģija, ūdeņradis, viedie tīkli un okeāna enerģija, bet atpaliek no tādām valstīm kā ASV un Ķīna akumulatoru, saules fotoelementu, ģeotermālo un digitālo tehnoloģiju jomā[42]. 2024. gadā globālās riska kapitāla investīcijas tīrās enerģijas tehnoloģijās turpināja samazināties tāpat kā 2023. gadā. ES riska kapitāla investīcijas tīrās tehnoloģijās 2024. gadā samazinājās uz pusi. Tomēr pēdējo gadu laikā Eiropas daļa pasaulē ir pieaugusi līdz gandrīz vienai piektdaļai. Atšķirībā no ASV un Ķīnas, kas pārsvarā gūst labumu no plaša vidēja lieluma darījumu klāsta, ES sniegums ir atkarīgs no neliela skaita ļoti lielu darījumu[43].

Jaunākās iniciatīvas kodolenerģijas jomā ietver Mazo modulāro reaktoru industriālās alianses izveidi, gatavošanos Eiropas kodolsintēzes stratēģijai. Turklāt *SET* plāna reforma stiprinās koordināciju ar dalībvalstīm, pētniecības jomas ieinteresētajām personām un rūpniecības nozari. Nākotnē ierosinātais Eiropas Konkurētspējas fonds darbosies kopā ar pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa", lai sniegtu pastāvīgu atbalstu – sākot ar pētniecību un beidzot ar ieviešanu, savukārt paredzams, ka EIB programma *TechEU* līdz 2027. gadam piesaistīs 250 miljardus EUR, tai skaitā izmantojot ES atbalstu. Visu šo instrumentu mērķis ir kopīgi stiprināt Eiropas spēju paplašināt inovāciju, nodrošināt piegādes ķēžu drošību un saglabāt konkurētspēju globālajā sacensībā par tīru enerģiju.

41 *CETO*, Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU: *2024 Status Report*, 2025.
42 *CETO*, *Overall Strategic Analysis of Clean Energy Technology in the EU: 2024 Status Report*, 2025.
43 Kopīgā pētniecības centra analīze *CETO* (gaidāmajiem) 2025. gada ziņojumiem.